

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav románských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Bedrníček

CPLP a pozice portugalského jazyka v mezinárodních organizacích

**The CPLP and the Position of the Portuguese Language
in International Organizations**

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucí práce, PhDr. Jaroslavě Jindrové, Ph.D., za všechny připomínky, zodpovězené dotazy, za trpělivý a klidný přístup při psaní mé práce.

Chtěl bych poděkovat Mgr. et Mgr. Tamah Sherman, PhD. za ochotu a pomoc při hledání materiálů týkajících se problematiky jazyků v mezinárodních organizacích.

Chtěl bych poděkovat pracovníkům knihovny CD CPLP (*Centro de Documentação CPLP*) v Lisabonu za přívětivé uvítání a spolupráci na mém projektu (zaslání materiálů v elektronické podobě).

Chtěl bych poděkovat řediteli Portugalského centra v Praze, Instituto Camões, Joaquimovi José Sousa Coelho Ramosovi, LL.M., Dr., za poskytnutí cenných rad k práci.

Chtěl bych poděkovat Mladě Mikulicové, PhD. z KTF UK za konzultaci k překladům u několika dotazníků v anglickém jazyce.

Chtěl bych poděkovat své rodině za veškerou podporu a sílu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V PRAZE dne 20. 5. 2015

Podpis:

Anotace: Práce se zabývá postavením portugalského jazyka v mezinárodních organizacích a rolí Společenství portugalsky mluvících zemí (*portugalsky Comunidade dos Países de Língua Portuguesa-CPLP*), které má jako jeden ze svých hlavních cílů šířit a posilovat pozici portugalského jazyka v mezinárodním měřítku. Úvod obsahuje základní informace v číslech o portugalském jazyce se zmínkou o důležité historické události v dějinách tohoto jazyka. Uvede rovněž strukturu práce. První kapitola (Mezinárodní organizace a jazyk) je věnována charakteristice mezinárodních organizací a užívání jazyka uvnitř systému organizací. Dále následuje rozdělení do kategorií podle statusu jazyka. Druhá kapitola (CPLP a portugalština) se detailně zaměří na lusofonní společenství a jeho činnosti v procesu internacionalizace portugalštiny, na její historii a strukturu. Součástí jsou i informace o institutu IILP (*Instituto de Língua Portuguesa*) v rámci CPLP. Třetí kapitola (Mezinárodní organizace a portugalština) analyzuje postavení portugalštiny v mezinárodních organizacích s důrazem na dostupnost webových stránek v portugalštině u jednotlivých organizací. Organizace jsou řazeny podle kontinentů. Čtvrtá kapitola informuje o pozici portugalštiny v OSN. V závěrečné kapitole se vyhodnotí analýza o postavení portugalského jazyka v mezinárodních organizacích. Součástí práce je obrazová příloha.

Klíčová slova: portugalština, mezinárodní organizace, CPLP, OSN, jazyková politika

Abstract: The present thesis deals with the position of the Portuguese language in international organizations and the role of the CPLP – The Community of Portuguese Language Countries whose the one of main aim is to promote and to strengthen the position of the Portuguese language in global measure. The Introduction contains the basic data about the Portuguese language with reference to one historical event in the history of the language. The structure of the thesis is introduced here. Chapter 1 (The International Organizations and the Language) is dedicated to the definition of the International Organizations and the use of languages within it, followed by division of categories according to the status of the language. Chapter 2 (the CPLP and Portuguese) focuses on the lusophone community and its activities to promote internationalization of the Portuguese. It is introduced also the history, structure and important institute IILP – the International Portuguese Language Institute within the CPLP. Chapter 3 (the International Organizations and Portuguese) analyses the position of the Portuguese in the International Organizations emphasizing the availability of websites in Portuguese. The Organizations are ordered by continents. Chapter 4 (the UN) is referring to the possible progress of the Portuguese within the UN. The thesis is concluded by an analysis concerning the position of the Portuguese language in the International Organizations.

A graphical attachment is part of the thesis.

Key words: Portuguese, international organizations, the CPLP, the UN, language policy

Obsah

ČÁST KAPITOLA	STRANA
ÚVOD	8
1. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A JAZYK	10
1.1. Mezinárodní organizace	10
1.2. Jazyk v rámci organizace	11
2. CPLP A PORTUGALŠTINA	14
2.1. „Lusofonie“	14
2.2. Historie lusofonního společenství	15
2.3. Funkce, struktura	19
2.3.1. Přidružená instituce – IILP	24
2.4. Šíření portugalského jazyka a důležité dokumenty	29
2.4.1. Planos de Ação de Brasília e de Lisboa (Akční plány)	29
2.4.2. Kolokvia o portugalském jazyce	39
2.4.3. Pravopisná reforma (Acordo ortográfico)	40
3. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A PORTUGALŠTINA	42
3.1. AFRIKA	43
CEDEAO	
CEEAC	
CEN-SAD	
SADC	
UA	
3.2. AMERIKA	47
ALADI	
BID	
CELAC	
CONMEBOL	
CONSANAT	
CONSUDATLE	
CONSUR	
CSV	
MERCOSUL	
OEA	

OEI	
OTCA	
PATHF	
UNASUL	
3.3. ASIE	55
ASEAN a Východní Timor	
Fórum Macau	
3.4. EVROPA	57
FIFA	
UE	
4. OSN	58
4.1. Portugalština jako úřední jazyk?	58
4.2. Agentury a organizace Spojených národů	59
5. VYHODNOCENÍ ANALÝZY	62
ZÁVĚR	63
RESUMO	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	67
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	70
PŘÍLOHY	72-91

Úvod

Uma língua é o lugar onde se vê o Mundo e em que se traçam os limites do nosso pensar e sentir. Da minha língua vê-se o mar. Da minha língua ouve-se o seu rumor, como da de outros se ouvirá o da floresta ou o silêncio do deserto. Por isso a voz do mar foi a da nossa inquietação.

- Vergílio Ferreira ¹

27. června roku 1214 v Coimbre v pořadí třetí portugalský král Dom Afonso II. podepsal svoji poslední vůli. Tento jeden z nejstarších textů portugalského království je považován za první text napsaný v portugalském jazyce a nikoliv už v jazyce galicijsko-portugalském. Byla zde již vidět gramatická struktura portugalštiny oddělující se od té latinské. Tato pozůstalost se nicméně vymezuje nad ostatními texty z per trubadúrů té doby především svojí důležitostí pro stát samotný.

Od té doby již uplynulo osm set let a portugalština se za tuto dobu stala jazykem mnoha národů a kultur. Ne náhodou jsem si také vybral jednu z nejvíce citovaných pasáží portugalského autora Vergília Ferreiry² z textu *À voz do Mar*: „*Da minha língua vê-se o mar*“ na začátek své práce. S tímto románským jazykem je neodmyslitelně spjata moře a jeho síla. Ať už obdivujeme Timorské moře z Východního Timoru, Jihočínské moře z Macaa nebo oceánské vlny z Ria de Janeiro, všechny tyto země mají společné jedno – portugalštinu, jejíž vliv a síla dnes stále rostou.

Dnes je portugalština úředním jazykem v deseti zemích, z nichž devět je členy CPLP (Společenství portugalsky mluvících zemí). V Macau, respektive RAEM³, je úředním jazykem vedle kantonštiny do roku 2049. Portugalština se rozprostírá na rozloze 10,7 miliónů km² a 221 až 245 miliónů mluvčích po celém světě si ji osvojuje jako svůj mateřský nebo druhý jazyk v různých stupních dovedností a vědomostí. Nedílnou součástí jsou rovněž diaspory čítající 7 až 9 miliónů mluvčích nacházejících se především ve Spojených státech amerických, v Kanadě, v evropských zemích (Francie, Lucembursko, Švýcarsko), v Japonsku, v Jižní Africe, v Paraguaji a ve Venezuele. Oproti frankofonním či hispanofonním oblastem, žádná portugalsky mluvící země nesousedí se zemí se stejným úředním jazykem, což z každé lusofonní země dělá podle brazilského lingvisty Oliveiry⁴ „jazykový ostrov (*uma ilha linguística*)“, ze kterého se portugalština šíří do sousedních zemí a jejich vzdělávacích

¹ FERREIRA, V. (1999): *À voz do mar*. In: *Espaço do Invisível* 5. Lisboa, s. 83-84.

² (ibid., s. 83-84)

³ RAEM – *Região Administrativa Especial de Macau da República Popular da China* (portugalsky) – Zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky Macao.

⁴ OLIVEIRA, G. M. de. (2013): *Política Linguística e Internacionalização: A Língua portuguesa no mundo globalizado do século XXI*. In: *Trabalhos de Linguística Aplicada*. Campinas, s. 412

institucí v podobě statutu cizího jazyka. To je příklad Španělska, Argentiny či Namibie. Pokud jde o mezinárodní organizace, má jazyk Luíse de Camões taktéž dobrou pozici, je přítomný v mezinárodních organizacích, z nichž některé působí jako velice důležité ekonomické regionální bloky.

Velmi důležitým hybatelem vlivu a síly portugalštiny ve světě je právě již zmiňované portugalské společenství CPLP fungující od roku 1996, jež má před sebou stále mnoho výzev v procesu internacionalizace portugalského jazyka. Odrazem úspěchu či neúspěchu procesu mohou být právě mezinárodní organizace a různá uskupení, kde přítomnost a užívání portugalštiny dělá z tohoto jazyka mezinárodní komunikační prostředek konkurující ostatním velkým jazykům, jako je angličtina či španělština.

Nikoho by ani nenapadlo, že za 800 let se z vulgární latiny a galicijštiny stane jazyk miliónů lidí Afriky, Ameriky a Orientu. A stále je to jazyk, který může vyrůst do mnohem vyšších rozměrů a slavit mnohem více než jen toto výročí.

V této práci se pokusím prostřednictvím zmiňovaných mezinárodních organizací ukázat, jakou skutečnou sílu tento románský jazyk má ve světě dnes a jakou by mohl případně ještě získat. Jsou to právě mezinárodní organizace, které rozhodují o pozici a s ní související prestiží jednotlivých jazyků ve světě. V rámci portugalského jazyka detailně charakterizují CPLP a její instituce, které se na jazykové politice a šíření portugalštiny ve světě podílí nejvíce. V druhé části potom věnuji pozornost mezinárodním organizacím řazeným podle kontinentů, ve kterých je portugalština ustanovena jako úřední jazyk. Součástí bude i analýza dostupnosti webových stránek a publikací v portugalštině.

1. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A JAZYK

Než přistoupíme k základním charakteristikám lusofonního společenství CPLP a mezinárodním organizacím, v nichž je portugalská zastoupena, je zapotřebí si odpovědět na zdánlivě jednoduchou otázku – co je mezinárodní organizace a jakou roli v ní má jakýkoliv jazyk?

1.1. Mezinárodní organizace

Za mezinárodní organizaci můžeme považovat, jak uvádí definice Waisové:⁵

(...), „institute, které působí na území více než dvou států nebo jejichž členy jsou více než dva státy či jedinci z více než dvou zemí. Mezinárodní organizace jsou založeny na formálním systému pravidel a cílů, mají administrativní aparát a formální a materiální skutečnosti – statut, fyzické vybavení, sídlo, vlastní zaměstnance, finanční prostředky, správní hierarchii, orgány (sekretariát, shromáždění zástupců) atd.“

Dle dalších definic lze rovněž mezinárodní organizace přirovnat k sociálním institucím, které díky svým normám a pravidlům jsou schopny předvídat vzájemné chování svých členů. Taktéž vystupují samostatně vůči státům a jejich zástupcům.⁶

Mezinárodní organizace jsou velmi složité systémy a existuje mnoho hledisek, jak je lze dělit. Pro účely této práce nám nicméně postačí si tyto nadnárodní entity rozdělit do skupin s intenzivním (limitovaným) a extenzivním (nelimitovaným) členstvím.⁷ Dále je potom také rozlišujeme podle cílů a pole působnosti.⁸ Skupiny organizací s limitovaným členstvím nemohou přijímat jiné členy, například kvůli zeměpisné poloze, charakteru politického režimu či stupni ekonomického rozvoje. Naopak skupiny organizací s nelimitovaným členstvím přijímají veškeré státy, jež o působení v dané instituci mají zájem. Pokud jde o cíle a pole působností, mezinárodní organizace se mohou soustřeďovat na různé oblasti zájmů od sociálního, ekonomického, environmentálního až po vojensko-bezpečnostní.

⁵ WAIŠOVÁ, Š. (2008): *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň, s. 146.

⁶ Viz *Mezinárodní organizace a režimy* (op.cit.), s. 20

⁷ (ibid., s. 147)

Organizace s extenzivním (nelimitovaným) členstvím: **OSN, FAO, IAEA** (Mezinárodní organizace pro atomovou energii), **ILO** (Mezinárodní organizace práce), **ITU** (Mezinárodní telekomunikační unie) či **WHO** (Světová zdravotnická organizace)

Organizace s intenzivním (limitovaným) členstvím: **EU, AU, OAS, OPEC, OECD**

⁸ (ibid., s. 148-149)

Politicko-bezpečnostní organizace: **NATO, SCO** (Šanghajská organizace pro spolupráci)

Politicko-ekonomická organizace: **EU**

Socio-kulturní organizace: **UNESCO**

Ekonomické organizace: **NAFTA, CEFTA** (Středoevropská zóna volného obchodu)

Podle této charakteristiky lze tudíž zařadit a určit lusofonní společenství CPLP jako společenství vzájemné politicko-ekonomické kulturní spolupráce, v jejímž středu je portugalský jazyk. Nadto se jedná o organizaci s limitovaným členstvím. Jak bude dále v práci uvedeno, kritériem pro jakýkoliv stát, který by se chtěl ucházet o plnohodnotný členský statut portugalsky mluvícího společenství je, aby portugalská byla oficiálním jazykem.

Jak i CPLP, tak mnoho dalších světových organizací nabízí státům nesplňující kritéria plnohodnotného členského statutu jiné formy spolupráce. Různé formy „kvazičlenství“⁹ ve formě pozorovatele nebo přidruženého člena jsou nejčastější. Tyto státy se však na důležitém rozhodování směřování, či jiných záležitostech týkajících se přímo organizace, nepodílejí.

1.2. Jazyk v rámci organizace

Dvacáté století je nejen stoletím velkých mezinárodních konfliktů, ale také stoletím usmířování, sbližování a postupného propojování států navzájem. Jednou z charakteristik té doby je i velký počet mezinárodních organizací a různých společenství. Z hlediska užívání jazyka v prvních nadnárodních organizacích z počátku dvacátého století měla význačné postavení francouzština společně s angličtinou jakožto jazyky elit. Před první světovou válkou byla francouzština v lepším postavení než angličtina a početně ji v nadnárodním měřítku v organizacích s různým polem působnosti převyšovala, velmi často to také byl úřední i pracovní jazyk. Situace se ale postupně měnila po konci první světové války, kdy angličtina v tandemu s francouzštinou získávala více vlivu, především z důvodu politického a ekonomického. Konec druhé světové války znamenal pro strukturu organizací změnu, jejímž hlavním posláním bylo respektování lidských práv a demokratických principů jako základních hodnot v rámci mezinárodního systému.¹⁰ Tento tlak na změny přišel z řad národních vlád pod působením široké veřejnosti, která požadovala lepší komunikaci, lepší demokratický přístup, lepší transparentnost a odpovědnost. To donutilo postupně mnoho organizací přijmout vstřícnější politiku vůči multilingvistu do svých struktur. Mnohé organizace uznaly za své úřední jazyky více jazyků svých členských států. Evropská unie se jeví jako jeden z nejlepších příkladů.¹¹ I když tyto kroky k většímu multilingvistu organizací byly *de iure* učiněny, *de facto* mnoho z nich nadále pokračují v užívání jednoho či dvou jazyků jako pracovních. Ve většině centrál a na vysokých úrovních nadnárodních organizací angličtina dominuje jako pracovní jazyk, i přes stanovené nařízení, které mohou uvádět i více pracovních jazyků. Místo

⁹ (ibid., s. 148)

Státy přidružené, forma tzv. „kvazičlenství“: v minulosti přidružení zemí střední a východní Evropy k EU

¹⁰ SPOLANSKY, B. (2012): *The Cambridge handbook of language policy*. Cambridge, s. 149-150

¹¹ V EU je 24 úředních jazyků. Vnitřní záležitosti EU a Evropské komise vedou probíhají ve třech pracovních jazycích (procedurálních), tj. angličtina, francouzština a němčina.

multilingvismu (mnohojazyčnosti) vzniká monolingvismus (jednojazyčnost) v rámci užívání jazyka/ů.

Jazyk jako prostředek komunikace uvnitř těchto entit má rozhodující úlohu. Nyní definujeme jazykové statusy, které může mít jazyk v organizacích:

Oficiální, úřední jazyk¹²

Oficiálnímu či úřednímu statusu jazyka je dán právní rámec. Označení úřední jazyk státu se nutně nevztahuje na jazyk užívaný lidmi dané země, ale na jazyk užívaný vládou (administrativou). Velice dobrým příkladem pro pochopení tohoto termínu nám může posloužit i členská země CPLP, bývalá španělská kolonie – Rovnicková Guinea, kde jsou uznány tři oficiální jazyky, vedle španělštiny, francouzština a portugalština. Nicméně většina obyvatelstva hovoří španělštinou (88%). Stopy portugalštiny lze nalézt v podobě kreolštiny na ostrově Annobón patřící právě Rovnickové Guineji.¹³

Pracovní jazyk¹⁴

Pracovní nebo taktéž procedurální status jazyka je typ, kdy jazyku náleží jedinečný právní status v nadnárodní společnosti, státu, jinému tělesu nebo organizaci jakožto prvořadý prostředek komunikace. Je to jazyk každodenního písemného styku a verbální komunikace. Avšak je nutné brát v potaz, že každá organizace se skládá z členů s různým jazykovým zázemím. Mnoho mezinárodních organizací užívá tohoto statusu pro své jednotlivé struktury. Pracovní jazyk může i nemusí být zároveň i oficiálním (úředním) jazykem organizace.

Jazyk vnější komunikace¹⁵

Poslední stupeň je označení pro status jazyka, kdy slouží jako prostředek vnější komunikace nebo služby organizace. Je užívaný v komunikaci, při výměně názorů s dalšími organizacemi, jejich zákazníky či veřejností. Tento jazykový status byl ovšem navržen v nedávné době a směřuje k pojmu multilingvismu v mezinárodních organizacích. Ve své práci budu uvádět pouze rozdělení na úřední a pracovní jazyk.

Pozice určitého jazyka rovněž určuje jazyková politika jednotlivých institucí. Velice málo mezinárodních společenství má přesně danou jazykovou politiku.¹⁶ S tím souvisí i

¹² Cit. 5.2. 2015 Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Official_language>

¹³ Fã d' Ambô – portugalsky Fala de Ano-Bom je portugalská kreolština, jež se užívá na ostrově Annobón; vláda Rovnickové Guineji financovala sociolingvistickou studii prováděnou Institutem portugalského jazyka (IILP) právě na ostrově Annobón, která poukázala na velice pevné vazby s kreolským obyvatelstvem Svatého Tomáše a Princova ostrova, Kapverd a Guineji-Bissau; tato studie ukázala a měla zároveň i přesvědčit ostatní členy CPLP, že Rovnicková Guinea do lusofonního prostoru patří.

¹⁴ Viz *The Cambridge handbook of language policy* (op.cit.), s. 152

¹⁵ (ibid., s. 152)

ekonomické možnosti. Různá finanční omezení nahrávají trendu monolingvismu a ve většině případů převažuje již zmíněné dominantní užívání angličtiny jako pracovního jazyka.

¹⁶ V sociolingvistice se často pracuje s pojmy jazykové plánování, jazykové konstruktérství nebo jazyková politika. Zvláště první z nich může sugerovat nesprávný názor, že vývoj mluveného jazyka lze plánovat nebo řídit, avšak to je nemožné. Jazykové akademie mohou budoucí vývoj jazyka maximálně s větším nebo menším úspěchem odhadovat nebo předvídat, ale sotva jej mohou nějak ovlivnit, nebo jej dokonce vést (Černý 1996, 408). Jedná se nicméně o aktivity, jejichž cílem je modifikace jazykového chování společnosti. Se společensky relevantním dopadem jsou vyvíjeny především vládními a vzdělávacími institucemi (Bachmannová 2002, 315). Hernandezová, Pavla a Karolína Suchá. 2014. „Jazyková politika.“ *Encyklopedie lingvistiky*, ed. Kateřina Prokopová. [online], Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Cit. 15. 2. 2015. Dostupné z WWW: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Jazykov%C3%A1_politika>

2. CPLP a portugalština

Když byl dotazován otec evropské myšlenky Jean Monnet,¹⁷ aby vyhodnotil své kroky týkající se společného evropského projektu, připustil, že kdyby mohl vrátit čas nazpět, největší změnu, kterou by učinil v rámci tohoto projektu, by bylo větší zapojení a valorizace kultury jako výchozího bodu pro formování tohoto společenství. Protože samotná kultura umožňuje sdílení hodnot.¹⁸

Takto bylo postupováno při formování lusofonního společenství na konci minulého tisíciletí, kdy se sedm zemí dohodlo na založení CPLP. Cesta k vytvoření CPLP byla avšak složitá a přes různé neshody byla několikrát odložena. Nejdůležitějším stavebním kamenem pro toto společenství je samotná portugalština, která sdílení kulturních hodnot různých národů umožňuje. Je to jazyk spojující, nikoliv rozdělující.

Předtím, než se seznámíme podrobně s historií a principy fungování CPLP, si musíme objasnit, co vůbec znamená již několikrát zmíněné a těžko definovatelné označení „lusofonie“.

2.1. „Lusofonie“

Současný portugalský slovník (Dicionário da Língua Portuguesa Contemporânea) Akademie věd Lisabonu slovo „lusofonie“ uvádí:¹⁹

- Být portugalský, mluvit portugalsky, co je vlastní portugalskému jazyku a kultuře;
- Společenství formované zeměmi a národy, které mají portugalštinu za svůj mateřský a úřední jazyk;
- Šíření portugalského jazyka ve světě

Vedle toho Houaissův slovník portugalského jazyka (Dicionário Houaiss da Língua Portuguesa, edição de 2005) slovem „lusofonie“ uvádí:²⁰

- Skupinu lidí, kteří mluví portugalsky, ať ji mají za svůj mateřský jazyk či nikoliv;
- Skupinu zemí, které mají portugalštinu za úřední či dominující jazyk na svém území (lusofonie zahrnuje kromě Portugalska také bývalé portugalské kolonie – Brazílii, Mosambik, Angolu, Kapverdy, Guineu-Bissau, Svatý Tomáš a Princův ostrov. Zahrnuje rovněž komunity portugalsky hovořících obyvatel v Goi, Damão a Macau v Asii a na Východním Timoru v Oceánii).

¹⁷ Jean Monnet – jeden ze zakladatelů Evropského společenství

¹⁸ PINTO, J. F. (2009): *Estratégias da ou para a Lusofonia? O Futuro da Língua Portuguesa*. Lisboa, s. 28

¹⁹ Viz *Estratégias da ou para a Lusofonia? O Futuro da Língua Portuguesa* (op.cit.), s. 53 (vlastní překlad)

²⁰ (ibid., s. 54)

Koncept lusofonie²¹ je velice dvojznačný a problematický termín. Kromě svého, čistě jazykového, významu má přinejmenším další tři možné interpretace, které jsou vzájemně propojeny. Lusofonie je geo-lingvistický prostor, tzn. několik vzdálených regionů, zemí a společenství, jejichž úředním jazykem je portugalská. Lusofonie je pocit, paměť společné minulosti a v neposlední řadě to je také společná kultura. Můžeme ji vnímat i jako skupinu kulturních a politických institucí, které se snaží rozvíjet portugalskou kulturu a jazyk uvnitř členských států, tak i v portugalsky hovořících diasporách po celém světě.

Dle idey Josého Carlose Venância²² by se neměla zaměřovat CPLP a lusofonie. Rozumí se tím, že by nedávalo smyslu studovat CPLP bez pochopení dosahu lusofonie. Pokud je lusofonie opravdu všeobjímající a globální, stejně tak jako konfliktní a polemická, potom vysvětluje existenci té druhé (*CPLP*). Je na CPLP, jak správně politicky definovat nejlepší směřování ochrany a rozšíření lusofonie. CPLP může dát základům lusofonii a lusofonie CPLP.

Institucionalizace lusofonie prostřednictvím CPLP nebyla namířena vůči nikomu. Nebyla vytvořena, aby vzdorovala či odporovala frankofonii, anglofonii či jinému bloku založenému na jazyku a kultuře. Jak konstatoval Aperecido de Oliveira,²³ nebylo jednoduché překonat neshody a pozůstatky koloniální minulosti k umožnění nových pokroků. Institucionalizace lusofonie spočívala na třech pilířích, na politicko-diplomatickém, na spolupráci a na šíření portugalského ve světě.

2.2. Historie lusofonního společenství

Pokud se ponoříme do minulosti, náznaky a pokusy o zformování společenství podobného rázu můžeme spatřovat již v 19. století. Portugalský král Jan VI.²⁴ se snažil například vytvořit Luso-brazílské společenství, které by propojovalo všechny portugalské državy, a chtěl tak tím předejít nezávislým tendencím objevujícím se v Brazílii té doby.

O další sblížení se pokusil na začátku 20. století brazilský spisovatel a politik Sílvio Romero,²⁵ který navrhoval vytvořit Luso-brazílskou federaci jakožto kulturní a vojenský blok. Ve 30. letech 20. století pak brazilský sociolog Gilberto Freyre formuloval koncept

²¹ BONDOSO, A. (2013): *Lusofonia e CPLP – Desafios na Globalização «Ângulos e Vértices ou Defeitos & Virtudes» de um Processo Intemporal*. Lisboa, s. 60

²² Viz *Lusofonia e CPLP – Desafios na Globalização «Ângulos e Vértices ou Defeitos & Virtudes» de um Processo Intemporal* (op.cit.), s. 131

²³ Viz *Estratégias da ou para a Lusofonia? O Futuro da Língua Portuguesa* (op.cit.), s. 46

²⁴ Portugalský král Jan VI. vládl v letech 1816 – 1826.

²⁵ Helio Magalhães de Mendonça. *O Brasil e a Criação da CPLP*. [online], s. 12. Cit. 20. 2. 2015. Dostupné z WWW: <<http://dc.itamaraty.gov.br/imagens-e-textos/CPLP-Port-2.pdf>>

„lusotropikalismu a lusotropické civilizace“.²⁶ O pár let později se při přednášce v Recife zasazoval o vytvoření mezinárodní organizace na kulturní bázi. Zmiňoval se rovněž o sjednocení pravopisu jazyka. V roce 1953 byla potom podepsána smlouva²⁷ o přátelství mezi Portugalskem a Brazílií.

Po skončení salazarismu²⁸ v Portugalsku a vyhlášení nezávislosti afrických kolonií se postupně otevírají možné cesty k navázání hlubší spolupráce mezi lusofonními zeměmi. Bývalé africké kolonie, sdružené ve skupině „pěti“, nazývané rovněž PALOP,²⁹ jednají společně s Portugalskem a Brazílií. Jsou podepisovány různé bilaterální dohody.

Nicméně první i část druhé poloviny dvacátého století³⁰ nebyly příznivým obdobím z hlediska vývoje v portugalsky hovořících zemích a vůbec se nesměřovalo k formování lusofonního společenství. Portugalsky hovořící lidé v těchto dobách žili v zemích, ve kterých chyběly prvky demokracie, občanství a svobody slova. Během 15 let (1975 – 1990) byl svět portugalského jazyka politicky roztržštěn mezi sovětský a západní blok, což stěžovalo rozvoj vnitřních vztahů mezi těmito zeměmi. V té době měla portugalština malé mezinárodní uznání a neměla žádnou možnost být konkurenceschopná v porovnání s ostatními velkými mezinárodními jazyky.

Přístup ke společnému jazyku se postupně začal měnit až od listopadu roku 1989, kdy se pouze týden před pádem Berlínské zdi, v brazilském městě São Luís do Maranhão, poprvé

²⁶ Je ideologický koncept, podle kterého byl portugalský kolonialismus ve srovnání s jinými evropskými kolonialismy humánnější a přizpůsobivější. Jako první jej popsal brazilský sociolog Gilberto Freyre. Podle tohoto konceptu vlivem teplejšího portugalského podnebí, historicky smíšeného osídlení Portugalska (Keltové, Římané, Vizigóti, Arabové a další) a ranného započetí procesu kolonizace byli Portugalci vstřícnější ke kolonizovaným národům a míšení s nimi.

Cit. 20.2. 2015. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lusotropikalismus>>

²⁷ *portugalsky* – Tratado de Amizade e Consulta entre o Brasil e Portugal.

²⁸ V Portugalsku v letech 1926 – 1974 nacionalisticko-byrokratický model autoritářského režimu

²⁹ PALOP – Países Africanos de Língua Oficial Portuguesa, Africké země portugalského jazyka.

³⁰ Vývoj portugalštiny v době od roku 1930 – 2012 můžeme rozdělit do tří historických fází:

1. Diktatura, modernizace, konzervatismus, koloniální válka, dekolonizace v rámci studené války (1930 – 1974)
2. Dlouhý proces přechodu k demokratickému fungování a překonání hrubého porušování nerovnosti pocházející z přijatých ekonomických modelů z předešlých staletí s různými informacemi (daty) z různých zemí (1974 – 2004)
3. Integrace zemí jako součinitelů do multipolárního světa. Částečné přemístění tradičních center moci, rozšíření a globalizace mezinárodních vztahů s lepším umístěním zemí portugalského jazyka, větší vnitřní demokratizace a lepší přístup k občanským službám, rozšíření středních vrstev. U poslední fáze můžeme pozorovat rozvoj Brazílie jako regionální mocnosti s globální působností v BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika – skupina velkých (demograficky i teritoriálně) zemí zodpovědných za důležitou část ekonomického růstu na světě.

Viz *Política Linguística e Internacionalização: A Língua portuguesa no mundo globalizado do século XXI* (op.cit.), s. 416

sešli okolo jednoho stolu zástupci Brazílie, země PALOPu a Portugalska.³¹ Při této příležitosti byla zformována myšlenka založení nového institutu, který měl pečovat o portugalský jazyk multilaterální spoluprací. IILP, neboli Institut portugalského jazyka, spatřil světlo světa až v roce 2000. Sídílí v hlavním městě Kapverdských ostrovů, ve městě Praia. Po založení CPLP byl institut IILP integrován do CPLP jako orgán s vědeckou a finanční autonomií. Jak uvádí Gilvan Müller de Oliveira³² k tomuto institutu: je to „syn, který se narodil dříve než matka.“

Toto první setkání podnítilo myšlenku zformování geo-lingvistického společenství, které se mělo soustředit na politko-diplomatickou a ekonomickou spolupráci mezi zeměmi portugalského jazyka. Proces byl ale završen až o sedm let později, v červenci roku 1996, založením CPLP na slavném setkání v Belému v Lisabonu. Cesta to rozhodně jednoduchá nebyla.

Rok 1989 je nicméně tím nejdůležitějším mezníkem ve vytvoření CPLP. Obrovskou zásluhu na vytvoření společenství těchto rozměrů měl bývalý prezident José Sarney³³ a José Aparecido de Oliveira.³⁴ Ten zastával v té době funkci ministra kultury v brazilské vládě.

V únoru roku 1994 se ministři zahraničních věcí lusofonních zemí setkávají v brazilském hlavním městě Brasília a dávají doporučení svým vládám k ustanovení orgánu Zasedání hlav států a vlád, která má vést k založení samotného společenství. Na červen téhož roku je ustanovena stálá poradní skupina. Nicméně tato událost byla odložena z důvodu nepřítomnosti Itamara Franca³⁵ a Nina Vieiry.³⁶ Po neúspěšných pokusech se mezi zeměmi rozrostlo klima nedůvěry a Aparecido de Oliveira to označil za spiknutí okolností a nepřímo naznačil, že portugalský předseda vlády podlehl na evropském summitu, konajícím se na řeckém ostrově Korfu, tlakům z britské a francouzské strany, které stály proti záměrům lusofonního projektu. V té době stále nebyla dořešena politicko-vojenská situace v Angole a Mosambik stál před volbami. Na naléhání Brazílie a Kapverd byl ustavující summit naplánován na listopad roku 1994. Na něm ovšem chybělo Portugalsko, což vedlo u několika brazilských státníků k domněnce, že v Portugalsku stále přetrvává jistá nostalgie po svém impériu. Nadto se začaly vyostřovat vztahy a rozpory mezi José Eduardem dos Santos³⁷ a Máriem Soaresem.³⁸ Spor souvisel s politickou situací v Angole a její politickou stranou

³¹ Východní Timor byl v té době stále pod okupací Indonésie.

³² (ibid., s. 416)

³³ José Sarney – brazilský prezident ve funkci v letech 1985 – 1990

³⁴ José Aparecido de Oliveira – brazilský ministr kultury ve funkci v letech 1985 a 1988 – 1990

³⁵ Itamar Franco – brazilský prezident ve funkci v letech 1992 – 1994

³⁶ Nino Vieiro – prezident Guinei-Bissau ve funkci v letech 1980 – 1984, 1984 – 1999 a 2005 – 2009

³⁷ José Eduardo dos Santos – angolský prezident ve funkci od roku 1979

³⁸ Mário Soares – portugalský prezident ve funkci v letech 1986 – 1996

Unita.³⁹ Až konec prezidentského mandátu Mária Soarese a vládního předsednického mandátu Cavaca Silvy umožnil jisté stanovení data pro ustavující summit CPLP na červenec 1996. Poslední neshodou a velkou chybou po vytvoření CPLP bylo obsazení a jmenování výkonného tajemníka organizace. Po ministerském setkání v dubnu roku 1996 v mosambickém Maputu, na kterém byly dohodnuty prozatímní principy fungování organizace a udělení pozorovatelského statusu Východnímu Timoru, se prvním výkonným tajemníkem stal Angolan Jaime Gama. Pro výběr tohoto kandidáta, pocházejícího ze stále občanskou válkou zmítané země, bylo rozhodnuto na základě abecedního kritéria. To popudilo mnoho jiných politiků, jako byl například Itamar Franco. Z Brazílie se především ozývaly kritické hlasy a pozastavovaly se nad tím, proč nebyl jmenován jeden ze zakladatelů společenství – José Aparecido de Oliveira.⁴⁰

I přes všechny nesnáze, které doprovázely založení Společenství portugalsky mluvících zemí (CPLP), tato organizace funguje 19 let a za tu dobu se jí podařilo získat velmi prestižní postavení na mezinárodní scéně.

³⁹ UNITA – União Nacional para a Independência Total de Angola, Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly, angolská politická strana

⁴⁰ Viz *Lusofonia e CPLP – Desafios na Globalização «Ângulos e Vértices ou Defeitos & Virtudes» de um Processo Intemporal* (op.cit.), s. 90 – 93

2.3. Funkce, struktura

Každá mezinárodní organizace se řídí podle vlastních pravidel, na nichž se podílí samotní členové. Má své struktury, orgány a hierarchii. Tato část bude věnována lusofonnímu společenství. Příloha č. I potom přináší základní informace o členech, přidružených pozorovatelích a samotné struktuře CPLP v obrazovém schématu.

V ustavující listině CPLP se přihlíží na společné záležitosti a na motivace členských států, jako jsou kulturní hodnoty – především společný jazyk, demokracie, nevměšování se do vnitřních záležitostí členských států, solidarita, rozvojová spolupráce, či hodnoty univerzálního charakteru – respekt k lidským právům, spolupráce mezi národy, mír a sociální spravedlnost.

Základní pilíře CPLP:⁴¹

- a) Politicko-diplomatické soustředění vztahující se ke koordinaci pozic a společných zájmů v mezinárodních organizacích, jako je OSN či na odborných fórech. Dosažení cílů společenství prostřednictvím stanovených strategií, jako je podpora mírových kroků, konsolidace demokracie, regionální bezpečnosti včetně řešení vnitřních konfliktů mezi členskými zeměmi.
- b) Rozvojová spolupráce, která zahrnuje podněty v ekonomické, obchodní, sociální, vědecké, technologické, veřejnosprávní, kulturní a právnické oblasti. Umožňovat vytvářet a zjednodušovat finanční mobilitu na úrovni trilaterální a multilaterální spolupráce.
- c) **Obrana a šíření portugalského jazyka v univerzálním měřítku. Jazyk, jímž mluví 200 miliónů lidí po celém světě, představuje pevný základ pro získání mezinárodní prestiže. V globalizovaném světě je rovněž důležitá obrana jazyka, která slouží k zachování kulturních a zvykových rozdílů, a tím také předchází možné hrozbě kulturní ztráty.**

Z těchto třech pilířů se odvozují všechny ostatní v souladu se stanovenými principy.

Základní principy CPLP:⁴²

CPLP se řídí následujícími principy:

⁴¹ Comunidade dos Países de Língua Portuguesa. *Estatutos da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (com revisões de São Tomé/2001, Brasília/2002, Luanda/2005, Bissau/2006 e Lisboa/2007)*. [online], s. 1. Cit. 24. 2. 2015. Dostupné z WWW:

<http://www.cplp.org/Files/Filer/Documentos%20Essenciais/Estatutos_CPLP_REVLIS07.pdf> (vlastní překlad)

⁴² Viz *Estatutos da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (com revisões de São Tomé/2001, Brasília/2002, Luanda/2005, Bissau/2006 e Lisboa/2007)* (op.cit.), s. 1

- a) Rovnost členských států
- b) Nevměšování se do vnitřních záležitostí členských států
- c) Respektování národní identity
- d) Vzájemnost
- e) Důraz na dodržování míru, demokracie, právního státu, lidských práv a sociální spravedlnosti
- f) Respektování teritoriální integrity
- g) Podpora rozvoje
- h) Podpora vzájemně výhodné spolupráce

CPLP vyvíjí úsilí ke spolupráci mezi členskými státy s cílem podporovat demokratické principy, transparentní vládnutí a respektování lidských práv.

Členství a sídlo CPLP:⁴³

CPLP sídlí v lisabonském paláci Conde de Panafiel.

Kromě zakladatelských států se jakýkoliv stát, pokud má portugalština status úředního jazyka a splňuje principy, může stát členským státem organizace. O přijetí nového člena do CPLP je rozhodnuto jednohlasně při Zasedání hlav států a vlád (*Conferência de Chefes de Estado e de Governo*) a toto rozhodnutí má okamžitý účinek. Formální požadavek na členství by měl být předán výkonnému sekretariátu.

Nyní CPLP tvoří devět členských států:⁴⁴ Angola, Brazílie, Guinea-Bissau, Kapverdské ostrovy, Mosambik, Portugalsko, Rovnicková Guinea, Svatý Tomáš a Princův ostrov a Východní Timor.

Pozorovatelé CPLP:⁴⁵

Společenství portugalsky mluvících zemí může přijímat pozorovatele do dvou kategorií – přidružené a poradní.

Kategorie přidruženého pozorovatele může být udělena státům či mezinárodním organizacím nedosahujících potřebných podmínek stát se členským státem s plným právem. Měly by sdílet a respektovat hodnoty vyplývající ze základních principů společenství. Mohou se účastnit, avšak bez práva hlasování, jak na Zasedání hlav států a vlád, tak i na Radě ministrů, kdy jim je umožněn přístup k neutajovaným dokumentům.

⁴³ (ibid., s. 1)

⁴⁴ Posledním státem, který se připojil k lusofonnímu společenství, byla Rovnicková Guinea v roce 2014. Viz *Příloha I*

⁴⁵ (ibid., s. 3)

Taktéž se mohou účastnit shromáždění odborného charakteru v rámci společenství. Konečné rozhodnutí o (ne)přijetí je přijato na Zasedání hlav států a vlád.

Kategorie poradního pozorovatele může být udělena zástupcům občanské společnosti, které mají zájem o následování a rozvíjení základních principů prosazujících CPLP. Těmto organizacím je rovněž umožňováno účastnit se odborných shromáždění, mají přístup k vydaným rozhodnutím ze Zasedání hlav států a vlád a stejně tak z Rady ministrů. Konečné rozhodnutí o (ne)přijetí je v tomto případě přijato Radou ministrů.

Orgány CPLP:⁴⁶

1. Výkonné a řídicí orgány CPLP jsou následující:

- a) Zasedání hlav států a vlád (*A Conferência de Chefes de Estado e de Governo*)
- b) Rada ministrů (*O Conselho de Ministros*)
- c) Stálý koordinační výbor (*O Comité de Concertação Permanente*)
- d) Výkonný sekretariát (*O Secretariado Executivo*)

2. Parlamentní shromáždění (*A Assembleia Parlamentar*)

3. Shromáždění ke klíčovým bodům spolupráce (*A Reunião dos Pontos Focais de Cooperação*) a Ministerská shromáždění (*As Reuniões Ministeriais*)

Detailní charakteristika orgánů tvořících CPLP:

1.

- a) **Zasedání hlav států a vlád**⁴⁷ se obvykle svolává každé dva roky. Výjimečně může být svoláno, pokud si ho vyžádají 2/3 členských států. Tento orgán integrovaný nejvyššími představiteli členských zemí je nejdůležitějším rozhodujícím orgánem organizace. Veškerá rozhodnutí jsou přijata konsenzem všech členů.

Kompetence:⁴⁸

- vymezuje, stanovuje politiku a strategii CPLP
- přijímá potřebné právní nástroje k zavedení statutů (principů) a zmocňuje Radu ministrů k jejich realizaci
- vytváří potřebné instituce v rámci CPLP a kontroluje jejich dobré fungování

⁴⁶ (ibid., s. 3 – 4)

⁴⁷ Viz *Lusofonia e CPLP – Desafios na Globalização «Ângulos e Vértices ou Defeitos & Virtudes» de um Processo Intemporal* (op.cit.), s. 177

⁴⁸ Viz *Estatutos da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (com revisões de São Tomé/2001, Brasília/2002, Luanda/2005, Bissau/2006 e Lisboa/2007)* (op.cit.), s. 4

- volí ze svých členů střídavě předsedu s mandátem na dva roky
 - volí výkonného tajemníka CPLP
- b) **Rada ministrů**⁴⁹ se skládá z ministrů zahraničních věcí členských zemí. Svolává se obvykle jednou za rok. Výjimečně může být svolána, pokud si ji vyžádají 2/3 členských států. Rada ministrů podléhá Zasedání hlav států a vlád, kterému předkládá příslušné zprávy. Ze členských států si střídavě volí představitele s jednoročním mandátem. Vždy jedna ze členských zemí předsedá orgánům CPLP (Zasedání hlav států a vlád, Radě ministrů) a hostí události spojené s lusofonním společenstvím.⁵⁰ Nejdůležitější zasedání a shromáždění potom probíhají v červenci, v měsíci založení CPLP.

Kompetence:

- koordinuje aktivity CPLP
 - dohlíží na fungování a rozvoj CPLP
 - vymezuje, přijímá a zavádí politiky a programy CPLP
 - schvaluje rozpočet CPLP a IILP
 - formuluje doporučení Zasedání h. s. a v. týkajících se politických záležitostí, efektivního, harmonického rozvoje a fungování CPLP
 - doporučuje na Zasedání h. s. a v. kandidáta na pozici výkonného tajemníka
 - volí výkonného ředitele IILP
 - svolává zasedání a jiné shromáždění, které povedou k šíření cílů a programů CPLP
 - realizuje úkoly, které jí byly svěřeny Zasedáním hlav států a vlád
- c) **Stálý koordinační výbor**⁵¹ se svolává jednou za měsíc v sídle CPLP. Pokud je potřebné, může být svolán kdykoliv. Výbor je řízen představitelem ze země, která předsedá Radě ministrů.

Kompetence:

- sleduje plnění rozhodnutí a doporučení Výkonným sekretariátem či od ostatních orgánů CPLP
 - sleduje činnosti realizované IILP a zajišťuje shodu se směřováním politiky CPLP
- d) **Výkonný sekretariát**⁵² je základní výkonný orgán CPLP, který má za úkol uskutečňovat rozhodnutí třech poradních orgánů (Zasedání, Rada a Výbor). Je veden

⁴⁹ (ibid., s. 5)

⁵⁰ Nyní předsedá CPLP Východní Timor. Poslední Zasedání hlav států a vlád proběhlo rovněž v hlavním městě Východního Timoru v Díli v červenci roku 2014.

⁵¹ (ibid., s. 6)

⁵² (ibid., s. 8)

výkonným tajemníkem,⁵³ vysokým představitelem ze členské země, který je střídavě volen na jeden mandát o délce dvou let. Mandát může být obnoven pouze jednou. Tajemník a výkonný ředitel posílili spolupráci od roku 2008.

Kompetence výkonného tajemníka:

- pod vedením Zasedání hlav států a vlád, Rady ministrů nebo z vlastní iniciativy vykonává opatření směřující k naplňování cílů CPLP a posilování jeho pozic
- předkládá návrhy Radě ministrů, Ministerskému shromáždění po projednání se Stálým koordinačním výborem
- jmenuje personál Výkonného sekretariátu po projednání se Stálým koordinačním výborem
- vykonává schůzky a navazuje styky s vládami členských států a jinými institucemi CPLP
- navrhuje svolávání mimořádných shromáždění vždy, pokud uzná situaci za potřebnou
- odpovídá za finance, správu a majetek CPLP
- reprezentuje CPLP v zahraničí
- uzavírá smlouvy s jinými organizacemi a mezinárodními agenturami po projednání se Stálým koordinačním výborem
- vykonává jakékoliv jiné funkce, které jsou mu svěřeny na Zasedání hlav států a vlád, Radou ministrů a Stálým koordinačním výborem
- výkonný tajemník může mimořádně a po informování členských států delegovat na generálního ředitele část svých funkcí včetně zastupování v zahraničí

Kompetence výkonného sekretariátu:

- vykonává rozhodnutí přijatá na Zasedání hlav států a vlád, Radě ministrů a na Stálém koordinačním výboru
- plánuje a zajišťuje uskutečnění programů CPLP
- organizuje, účastní se při setkáních různých orgánů CPLP
- zajišťuje rozhodnutí přijatá na Ministerských shromážděních a dalších iniciativy v rámci CPLP

2.

Parlamentní shromáždění⁵⁴ je orgán, který shromažďuje představitele národních parlamentů Společenství, kteří vzešli z výsledků legislativních voleb v jednotlivých

⁵³ Výkonným tajemníkem je Mosambičan Murade Murargy ve funkci od roku 2012.

⁵⁴ (ibid., s. 7)

zemích. Parlamentní shromáždění bylo vytvořeno v listopadu roku 2007 na XII. Radě ministrů.

Kompetence:

- hodnotí veškeré materiály vztahující se k cílům a aktivitě CPLP a jejich orgánů
- vydává posudky o směřování, politice a strategii CPLP
- setkává se s předsedou Rady ministrů, výkonným tajemníkem a výkonným ředitelem IILP a s jinými představiteli v rámci společenství, s cílem analyzovat jednotlivé aktivity a programy a debatovat o nich
- přijímá v rámci svých kompetencí v rozhodovacím procesu většinou svých delegátů zprávy, posudky a návrhy

3. **Ministerská shromáždění**⁵⁵ jsou složena z vládních ministrů a tajemníků pocházejících ze členských zemí, kteří jsou zodpovědní za různé oblasti. Do kompetencí těchto setkání spadá koordinace (ať na ministerské či jiné úrovni) činností v jednotlivých vládních sektorech.

Shromáždění ke klíčovým bodům spolupráce sdružuje jednotky odpovědné za koordinaci a kooperaci v rámci CPLP ve členských státech. Je řízeno představitelem ze země, která předsedá Radě ministrů. Může napomáhat dalším orgánům CPLP v záležitostech týkajících se rozvoje Společenství. Shromáždění ke klíčovým bodům spolupráce se svolává dvakrát do roka. Výjimečně může být svoláno 2/3 členských států.

2.3.1. Přidružená instituce - IILP

V roce 2005 při X. Radě ministrů byl Mezinárodní Institut portugalského jazyka – IILP integrován jako přidružený orgán k CPLP. Jedná se o důležitou instituci pověřenou plněním projektů týkajících se propagace a šíření portugalského jazyka ve světě.

Historie instituce se začíná psát rokem 1989, kdy se sedm zemí portugalského jazyka setkal v brazilském São Luís do Maranhão. Pro mnohé iniciativa bývalého prezidenta Josého Sarneye znamenala začátek formování CPLP.⁵⁶ 25. listopadu 1997 se ministři školství sedmi zemí setkali a přijali řadu rozhodnutí, jako bylo prohlášení o důležitosti existence institutu

⁵⁵ (ibid., s. 9 – 10); V roce 2002 na čtvrtém Zasedání hlav států a vlád v Brasílii byly stanoveny jako další přidružené orgány CPLP Ministerské shromáždění a Shromáždění ke klíčovým bodům spolupráce.

⁵⁶ SECRETARIADO EXECUTIVO DA CPLP. (2008): *Construindo a Comunidade-12 anos Vitalidade e Dinamismo*. Lisboa, s. 92

IILP, který má být právně a rámcově ukotven vzhledem ke vzdělávacím a kulturním politikám sedmi zemí. Má za cíl propagovat, šířit portugalský jazyk a přihlížet k jazykové politice členských zemí. Měl by rovněž být vybaven jednoduchou pružnou koordinační strukturou v rámci CPLP.⁵⁷ Nicméně, institut začal fungovat až v rámci VI. schůze Rady ministrů CPLP v São Tomé, která vedla ke schválení principů IILP a k výběru hlavního města Kapverd jako sídla instituce v roce 2002. Počáteční fungování IILP bylo provázeno změnami souvisejícími se zpožděním procesu ratifikace Pravopisné reformy z roku 1990. Nadále se objevují problémy s financováním instituce, i přes deklarovaný zájem všech členských států CPLP.⁵⁸

Podpis smlouvy o sídlu instituce z roku 2004, jmenování Kapverd'ana Manuela Brity-Semeda⁵⁹ jako výkonného ředitele IILP a inaugurace sídla Casa Cor-de-Rosa v roce 2005, budovy z XVIII. století, odstartovaly definitivní fungování IILP.

V roce 2010 a 2013 CPLP organizovala mezinárodní konference věnující se budoucnosti portugalského jazyka. Výsledkem těchto konferencí bylo přijetí dvou dokumentů – Planos de Ação (*Akční plány*),⁶⁰ které si za cíl stanovují: podporování výuky portugalštiny, přítomnost v mezinárodních organizacích, na internetu, ve vědeckých aktivitách a podporu kreativní tvorby v portugalštině. Podrobně bude o nich pojednáno v další kapitole.

Je to právě IILP, jenž má na starosti tyto plány realizovat. Bohužel, jak bylo zmíněno výše, tento institut během 20 let skomíral. Až rok 2010 a Brasílský akční plán (*Plano de Ação de Brasília*) stanovil postupy, jak institut konsolidovat.

Nynějšímu vedení institutu se i přes pokračující problémy s financováním⁶¹ podařilo vytvořit národní komise ve všech zemích CPLP, aby mohl uskutečnit stanovené úkoly plynoucí z konferencí.

Za zmínku stojí například vybudování Portálu pro učitele portugalštiny jako cizího jazyka, virtuální platformy, která nabízí zadarmo učitelům didaktické materiály vytvořené týmy z

⁵⁷ DOS SANTOS, O. et LOPES FERREIRA, L. (2006): *Os Novos Descobrimentos; Do Império à CPLP: Ensaio sobre História, Política, Economia e Cultura Lusófonas*. Coimbra, s. 180

⁵⁸ Viz *Construindo a Comunidade-12 anos Vitalidade e Dinamismo* (op.cit.), s. 92

⁵⁹ Seznam výkonných ředitelů IILP: Máro Alberto de Almeida Fonseca (1999 – 2001)
Ondina Maria Duarte Fonseca Rodrigues Ferreira (2001 – 2004)
Manuel da Cruz Brito-Semedo (2004 – 2006)
Amélia Arlete Dias Rodrigues Mingas (2006 – 2010)
Gilvan Müller de Oliveira (2010 – 2014)
Marisa Mendonça (2014 –)

⁶⁰ Planos de Ação de Brasília (2010), de Lisboa (2014)

⁶¹ Brazílie například měla tři roky zpoždění se spolufinancováním institutu

každé členské země CPLP. Projekt také bere v potaz rozmanitost portugalského jazyka, aniž by došlo k opomenutí jednoty jazyka.

IILP disponuje těmito kompetencemi:⁶²

- k dosažení cílů, ať už mezi členskými státy či na mezinárodní úrovni, bere IILP v potaz celkové směřování CPLP s kulturními rozdíly členských zemí
- IILP se těší vědecké a administrativní autonomie, jeho cíle a zaměření jsou navrhovány vlastními orgány, např. Vědeckou radou
- IILP je vedeno výkonným ředitelem, vysokým představitelem z členské země s preferencemi a zkušenostmi z oblasti jazykové politiky; je volen Radou ministrů na dvouletý mandát s možností jednoho obnovení
- činnost výkonného ředitele je podporována Vědeckou radou složenou z představitelů ze členských států, která se ročně svolává; výkonný sekretariát je reprezentován ve Vědecké radě poradcem se zaměřením na jazykové a kulturní otázky

Hlavní projekty IILP:

Společný pravopisný slovník – Vocabulário Ortográfico Comum (VOC)⁶³

Největší iniciativou IILP je Společný pravopisný slovník, který vychází již ze znění Pravopisné reformy z roku 1990. K realizaci těchto projektů IILP podepsal dohodu o spolupráci s Institutem teoretické a počítačové lingvistiky Lisabonské univerzity⁶⁴ a s Federální univerzitou São Carlos.⁶⁵ Mimo to ustanovil tým poradců a odborníků ze zemí CPLP. Projekt již obdržel finanční podporu ze strany angolské vlády a od Instituto Camões.⁶⁶

Projektu Společného pravopisného slovníku se poprvé v historii portugalštiny podařilo sjednotit v jediné platformě veškeré lexikálně-pravopisné báze portugalské a brazilské varianty. Projekt nicméně vyvíjí spolupráci s národními pravopisnými slovníky, kde v minulosti nebyla. Mosambický a timorský slovník jsou hotové a ostatní v přípravách. Tento projekt zajistí mnoho nových lexikálních dat, které obohatí jazykové slovníky. Pravopisná

⁶² Viz *Estatutos da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (com revisões de São Tomé/2001, Brasília/2002, Luanda/2005, Bissau/2006 e Lisboa/2007)* (op.cit.), s. 7 (vlastní překlad)

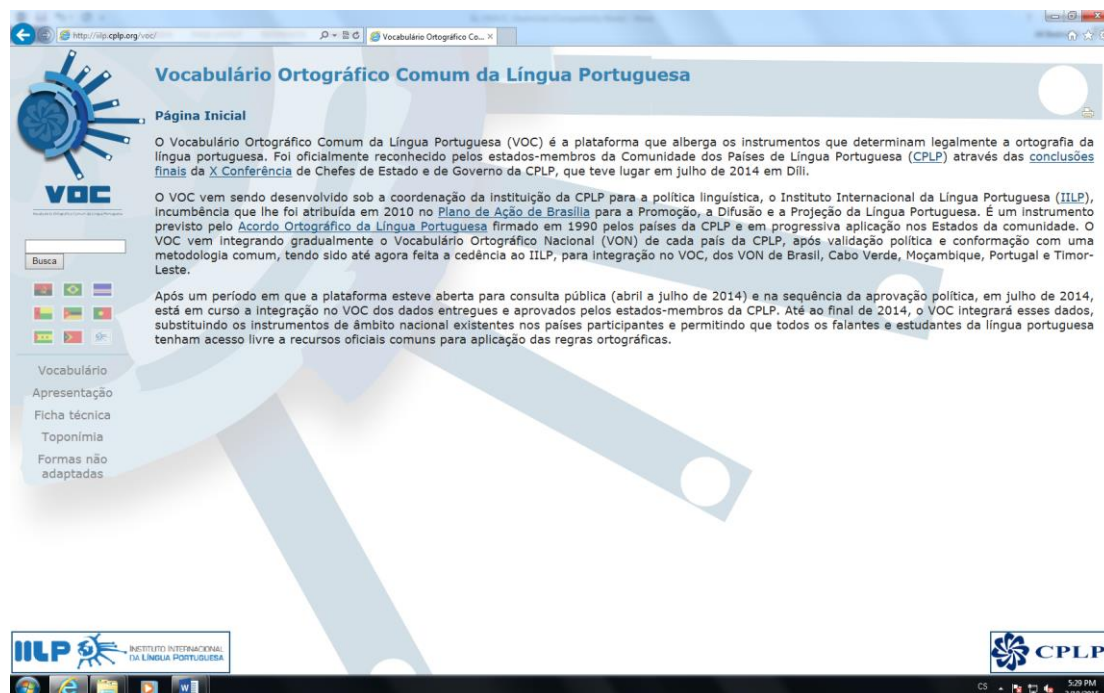
⁶³ Cit. 10.2. 2015 Dostupné z WWW: < <http://voc.cplp.org/> >

⁶⁴ Instituto de Língua Teórica e Computacional da Universidade de Lisboa, ILTEC

⁶⁵ Universidade Federal de São Carlos

⁶⁶ Instituto da Cooperação e da Língua, Portugal

gesce je pouze jedním z mnoha úkolů, za které jsou zodpovědné IILP a CPLP. Projekt by měl výrazně ulehčit práci s portugalštinou na mezinárodní úrovni.⁶⁷

Obrázek č.1. – Webová stránka Společného pravopisného slovníku portugalského jazyka

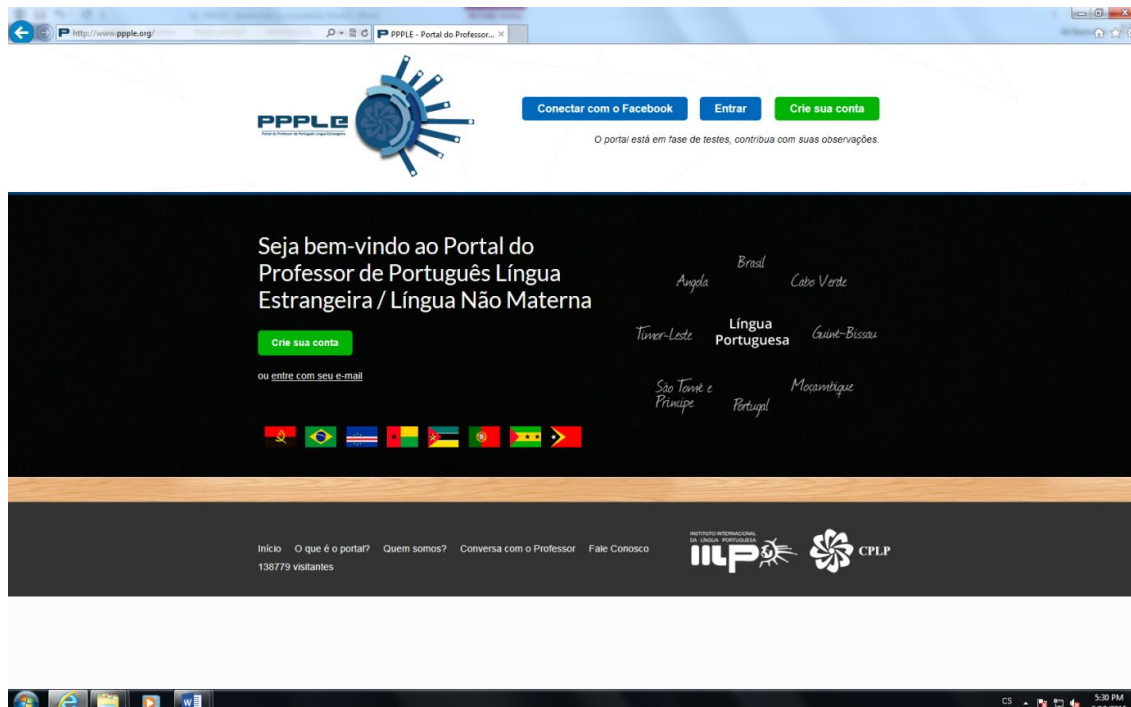
Portál pro učitele portugalštiny jako cizího jazyka – O Portal Professor de Português Língua Estrangeira (PPLE)⁶⁸

Portál pro učitele portugalštiny jako cizího jazyka je on-line platforma, jejíž hlavním cílem je nabídnout komunitě učitelů a zájemcům o jazyk materiály a zdroje pro výuku portugalštiny jako cizího jazyka.

Portál je pojat, vyvíjen a veden mnohostrannou formou. Funguje jako nástroj lingvisticko-kulturní spolupráce mezi členskými státy CPLP. PPLE má tímto velmi důležitou roli vzhledem ke strategiím propagace a šíření portugalštiny ve světě. Vytváří mezinárodní výukový systém portugalštiny jako cizího jazyka.

⁶⁷ Carlos Faracao Alberto. *O Legado de Gilvan Müller de Oliveira no IILP*. In: *Folha de São Paulo* [online], Cit. 9. 1. 2015. Dostupné z WWW: < <https://ventosdalusofonia.wordpress.com/2014/10/18/o-legado-de-gilvan-muller-de-oliveira-no-iilp-carlos-alberto-faraco/> >

⁶⁸ Cit. 10.2. 2015 Dostupné z WWW: < <http://www.ppple.org/o-portal> >

Obrázek č.2. – Webová stránka portálu pro učitele portugalštiny jako cizího jazyka

Magazín Platô – Revista Platô⁶⁹

Magazín Platô⁷⁰ Mezinárodního Institutu portugalského jazyka je mezinárodní, semestrální periodikum v digitálním formátu s volným přístupem. V Platô se objevují práce realizovány IILP či teoreticko-metodologické diskuze, které dávají povědomí o jazykových politikách portugalštiny, jež jsou nyní aktuální. Rovněž utváří povědomí o jiných jazycích, které s portugalštinou koexistují v rámci CPLP. Uveřejňuje práce z oblasti historické, jazykové nebo politické.

⁶⁹ Cit. 10.2. 2015 Dostupné z WWW: < <http://www.iilp.org/> >

⁷⁰ Vydaná čísla:

Volume 1 N.1 2012 - A Diversidade Linguística nos Países da CPLP - Colóquio de Maputo

Volume 1 N.2 2012 - A Língua Portuguesa nas Diásporas - Colóquio da Praia

Volume 2 N.3.2013 - A Língua Portuguesa na Internet e no Mundo Digital - Colóquio de Guaramiranga

Volume 2 N.4 2013 - A Língua Portuguesa na nas Organizações Internacionais - Colóquio de Luanda

Volume 3 N.5. 2014 - O Ensino das Línguas Portuguesa e Chinesa - Colóquio de Macau

Obrázek č.3. – Webová stránka magazínu Platô (archiv jednotlivých čísel)

2.4. Šíření portugalského jazyka a důležité dokumenty

Důležitou součástí v procesu internacionalizace portugálštiny tvoří akční plány, které byly schváleny členskými zeměmi CPLP na Zasedání hlav států a vlád. V těchto dokumentech jsou také načrtnuty strategie pro zastoupení portugalského jazyka v mezinárodních organizacích.

2.4.1. Plano de Ação de Brasília, Plano de Ação de Lisboa (Lisabonský akční plán, Brasílský akční plán)

Brasílský akční plán

Aktuální geopolitické a geo-ekonomické parametry přisuzují portugalskému jazyku potenciál, jež je svázán s dalšími dominantními jazyky. Tento potenciál vyplývá z ekonomických ukazovatelů států CPLP. Některé státy (především Portugalsko a Brazílie) tento potenciál zvyšují svým politickým úsilím.⁷¹ Brasílský akční plán pro šíření a propagaci portugalského jazyka přijatý na VIII. Zasedání hlav států a vlád CPLP v Luandě v roce 2010 stanovil tyto základy:⁷²

⁷¹ SECRETARIADO EXECUTIVO DA CPLP. (2014): *18 anos CPLP. Os Desafios do Futuro*. Lisboa, s. 100

⁷² CPLP. (2010): *Plano de Ação de Brasília para a Promoção, a Difusão e a Projeção da Língua Portuguesa*. Brasília, s. 1 [online], Cit. 20. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.cplp.org/Files/File/cplp/CMNE/Plano%20de%20A%C3%A7%C3%A3o%20de%20Bras%C3%ADlia.pdf>> (vlastní překlad)

I. Strategie pro zavedení portugalského jazyka v mezinárodních organizacích⁷³

1. Možné získání statusu pro portugálštinu jako jazyka dokumentace (vnější komunikace) Spojených národů; vytvoření orgánu specializovaných překladatelů v rámci Sekretariátu Spojených národů, jehož financování bude plynout z příspěvků členských států CPLP.
2. Přijetí portugálštiny jako pracovního jazyka v UNESCO.
3. Překládání obsahu webových stránek Spojených národů, které mají největší vliv na společnost zemí CPLP (lidská práva, UNICEF, sociální otázky, WHO); posílení sekce portugalského jazyka v rádiu Spojených Národů.
4. Školení specializovaných překladatelů a tlumočnicků pro působení v mezinárodních organizacích.
5. Vytvoření stálých mechanismů zajišťujících koordinaci mezi členskými státy CPLP pro tlumočení při důležitých setkání (Valné shromáždění Spojených národů, ILO, UNESCO a jiných instancí).
6. Zajistit efektivní používání portugálštiny v institucích, ve kterých je již úředním či pracovním jazykem těmito cíly:
 - a) Vyžadovat publikování dokumentů v portugálštině bez zpoždění
 - b) Používat portugálštinu vždy, pokud je to možné, v dokumentech, vystoupeních nebo v debatách
 - c) Posilovat kontrolu kvality textů zpracovaných v portugálštině či překládaných do portugálštiny
7. Podporovat kandidatury zemí CPLP do vedení mezinárodních organizací.
8. Navázání kontaktů Sekretariátu CPLP s komisí Africké unie s cílem vyvíjet projekty, které přispějí k posílení přítomnosti portugálštiny v této a jiných regionálních afrických organizacích.

II. Strategie pro propagaci a šíření výuky portugálštiny⁷⁴

Výuka portugálštiny v prostoru CPLP

1. Zlepšení programů pro školení učitelů portugalského jazyka školení učitelů portugálštiny s cílem upevnit znalosti specifík portugálštiny a respektování norem v každém členském státě; rozšíření programů i pro učitele jiných disciplín vyučovaných v portugálštině; rozšiřování programů pro postgraduální studium, stipendia a posílení docentů na univerzitách členských států CPLP.

⁷³ Viz *Plano de Ação de Brasília para a Promoção, a Difusão e a Projeção da Língua Portuguesa* (op.cit.), s. 4

⁷⁴ (ibid., s.4)

2. Postupné vyvíjení spolupráce na vydávání didaktických a pedagogických materiálů ve členských státech; distribuce didaktických a pedagogických materiálů se sociokulturními, politickými, ekonomickými a lingvistickými charakteristikami členských států; využívání informačních a komunikačních technologií v prezenční výuce a výuce na dálku.
3. Rozvíjení spolupráce mezi členskými státy pro zesílení činností v následujících bodech:
základní a mateřské vzdělání; vzdělávání, alfabetizace mladých a dospělých; profesní vzdělávání; technické vzdělávání; využívání informačních a komunikačních technologií ve výuce; nové typy vzdělávání a školení.
4. Posílení spolupráci na vybudování vzdělávacího a hodnotícího systému portugalského jazyka.
5. Posílení spolupráci na vyvíjení a zdokonalení školních osnov se zaměřením na výuku jazyků v kontextu multilingvismu
ochrana a výuka národních jazyků v každém státě; sdílení zkušeností v bilingvním vzdělávání; podpora vzájemné výměny zkušeností v přípravě školních osnov a didaktických materiálů odpovídajících sociolingvistickým skutečnostem ve členských zemích CPLP.
6. Vyvíjení mechanismů spolupráce vedoucích k aktualizaci a zakládání nových knihoven (fyzických či virtuálních) ve vzdělávacích institucích v zemích CPLP a k posílení knižních fondů.
7. Zdokonalování mechanismů, které umožní podněcovat doktorské a postgraduální lokální studium; podněcovat zapisování studentů do doktorského a postgraduálního studia nabízené univerzitami členských zemí CPLP.
8. Přihlížení ke specifikům a výzvám portugalského jazyka ve Východním Timoru a podpora úsilí znovu zavedení portugalského jazyka v tomto členském státě CPLP.

Posílení výuky portugalského jazyka jako cizího jazyka⁷⁵

1. Zlepšení programů pro školení učitelů portugalského jazyka jako cizího jazyka:
pověřit IILP – s podporou Výkonného sekretariátu – realizaci výzkumných programů v zemích CPLP v oblasti školení učitelů portugalského jazyka jako cizího jazyka; spolupráce na školení učitelů portugalského jazyka jako cizího jazyka; obeznámení učitelů zvláštnostmi portugalského jazyka a respektování norem v každém členském státě; podněcování studentů k postgraduálnímu studiu nabízeného univerzitami členských zemí CPLP, a tím tak postupně posilovat přítomnost docentů na univerzitách.

⁷⁵ (ibid., s.7)

2. Posílení systému certifikátů portugalského jazyka jako cizího jazyka prostřednictvím vytvoření systému umožňujícího vzájemné uznávání jazykových certifikátů.
3. Podpora překladatelů a tlumočnicků, vytvoření mezinárodního rejstříku překladatelů a tlumočnicků v elektronické síti IILP.
4. Podpora kurzů v portugalském jazyce pro širokou veřejnost.
5. Rozšíření možností pro studium v portugalském jazyce v základním a středoškolském vzdělání v zemích Třetího světa.
6. Rozšíření možností pro studium portugalského jazyka na zahraničních univerzitách prostřednictvím otevírání nových kateder, lektorátů a center portugalského jazyka.

Nástroje⁷⁶

1. Požadavky IILP plynoucí z orgánů CPLP zveřejnit do strategického plánu institutu se zavedením v krátkodobé až střednědobé lhůtě.
2. Pověření IILP vytvořením společné platformy na internetu týkající se výuky portugalštiny s tímto obsahem: virtuální síť učitelů portugalštiny s možností sdílet zkušenosti a didaktické pedagogické materiály; přístup k didaktickým zdrojům založených na informačních a komunikačních technologiích.
3. Propagace výuky portugalštiny.
4. Sdílení obsahů; vytvoření podmínek k přístupu uměleckých, kulturních a vědeckých evidencí o/v portugalském jazyce.
5. Zmapování veřejných či soukromých institucí ve světě, ve kterých je portugalský jazyk vyučován a zlepšení v tomto směru koordinace různých činností členských států.
6. Zhodnocení adekvátnosti výuky portugalštiny jako mateřského jazyka; zhodnocení sociálních a kulturních skutečností v každé zemi.
7. Analýza specifik portugalštiny u komunit v diasporách pocházejících ze členských zemí.

III. Stav vývoje *Pravopisné reformy*⁷⁷

1. Stále zbývají dokončit ratifikační procesy Pravopisné reformy v členských státech CPLP.
2. Existují výrazné pokroky při zavádění nové pravopisné formy v Brazílii a Portugalsku ve veřejných dokumentech, v tisku a v jiných textech.

⁷⁶ (ibid., s.8)

⁷⁷ (ibid., s.9)

3. Pravopisná reforma nepředpokládá zavedení jednotného pravopisného slovníku, ale pouze jednotného slovníku pro vědecké a technické názvosloví, jehož účinnost není považována za nezbytnou podmínku pro zavedení celé pravospisné reformy.
4. Existence sjednocených technických a vědeckých názvosloví v celém prostoru CPLP představuje: ekonomickou výhodu; důležitý nástroj pro upevnění a posílení přítomnosti portugalského jazyka v mezinárodních organizacích, do kterých patří portugalsky mluvící země; nástroj, jak šířit další znalosti v odborné komunikaci; odpovědné instituce a organismy v zemích CPLP za sjednocení technických a vědeckých názvosloví by měly být shromážděny v rámci jednoho projektu, aby byly schopny vydávat odborné slovníky vycházející z různých jazykových kritérií jednotlivých členských států.
5. V místech, kde Pravopisná reforma připouští více variant pravopisných forem, se doporučuje, aby národní kompetentní orgány samy stanovily pravopisnou formu vyhovující každému státu a jeho tradicím. Tato finální forma by potom měla být platná a respektována ve všech jazykových situacích, především ve vzdělávací oblasti.
6. Doporučuje se, aby se státy, které stále nemají vytvořený vlastní pravopisný slovník portugalského jazyka, podílely na jeho přípravě a distribuci. Rovněž by měly spolupracovat na Společném pravopisném slovníku v jeho elektronické podobě s IILP a s odbornými komisemi jmenovanými členskými státy, jež zaznamenají lexikální specifika každé země.

IV. *Veřejná propagace portugalského jazyka*⁷⁸

1. Podpora úsilí Výkonného sekretariátu v rozvoji projektu „CPLP-TV“ a jeho počáteční fáze vztahující se k vytvoření informační agentury.
2. Prohlubování kontaktů mezi informačními veřejnými a soukromými společnostmi ve členských státech s cílem rozšířit oběh audiovizuálních materiálů v portugalském jazyce v mezinárodním televizním vysílání.
3. Rozvíjení vzdělávacích programů v portugalském jazyce – výuka jazyka, akademických a odborných disciplín vedených v portugalském jazyce – s přenosem prostřednictvím masových komunikačních prostředků.
4. Rozvíjení a podpora Portálu portugalského jazyka CPLP, který umožní přístup k literární, vědecké a vzdělávací tvorbě v portugalštině s odkazy na editory, deníky, zpravodajské agentury, rádiové a televizní stanice, magazíny, periodika, univerzitní

⁷⁸ (ibid., s.10)

instituce, sekce portugalského jazyka na cizích univerzitách, školy, kulturní centra, nadace, umělecké galerie a jiné vzdělávací a kulturní orgány v zemích CPLP.

5. Podpora vydavatelských projektů, distribuce a šíření sbírek či antologií spisovatelů ze členských zemí CPLP, včetně vzdělávacích kurzů pro učitele a práci s nimi ve veřejných knihovnách.
6. Podněcování k překladatelství, publikaci a distribuci děl autorů členských států CPLP v zemích Třetího světa vždy se společnou účastí na mezinárodních knižních festivalech.
7. Propagace kultury zemí portugalského jazyka prostřednictvím digitálních knihoven; prohlubování spolupráce v oblasti kulturního průmyslu; zvyšování vzájemných kulturních výměn (kinematografie, hudba, divadlo, tanec, obrazová umění a jiné); společné pořádání festivalů, výstav, kulturních sezón a jiných událostí v zemích Třetího světa.
8. Prostřednictvím IILP s podporou Výkonného sekretariátu pořádání soutěží s cílem zviditelnit neznámé autory píšící portugalsky a vydávat jejich vítězné tituly.
9. Realizace v zemích CPLP Třetího světa výstav o historii a důležitosti portugalského jazyka.

V. *Důležitost portugalského jazyka v diasporách*⁷⁹

1. Propagace výuky portugalského jazyka od předškolního po středoškolské vzdělání v zemích a regionech, kde žijí komunity ze členských zemí CPLP prostřednictvím místních, za vzdělání zodpovědných, vzdělávacích institucí.
2. Šíření povědomí v těchto komunitách o výhodách vzdělání v portugalském jazyce.
3. Rozvíjení úrovně gramotnosti portugalského jazyka u těchto komunit pomocí specifických programů.
4. Identifikace možností sblížení ve vládní politice týkající se národních diaspor v místech, ve kterých se nachází koncentrace imigrantů dvou či více národností členských států CPLP.
5. Podpora, pokud je to možné, neziskové instituce zaměřené na vzdělávání a kariérní pokrok učitelů portugalského jazyka v zemích, kde žijí portugalsky hovořící komunity.
6. Přehodnocení a podpora informačních toků s obsahem v portugalském jazyce cílící na přistěhovalecké komunity.
7. Podpora oslav, které se konají každoročně 5. května – Den portugalského jazyka a kultur CPLP – se společnou organizací ambasád a konzulátů členských států CPLP;

⁷⁹ (ibid., s.11)

organizace společných kulturních událostí a zahrnování do těchto událostí komunity ze zemí CPLP Třetího světa.

8. Organizace literárních setkání, besed se spisovateli, promítání produkcí v portugalském jazyce cílící na diaspory ze členských zemí se speciálním zaměřením na aktivity dětí a mládeže.

VI. *Účast občanské společnosti*⁸⁰

1. Podpora občanské společnosti v realizaci těchto projektů a přispívání k uzavírání partnerství mezi veřejnými a soukromými institucemi; v tomto směru zahrnutí témat týkající se propagace portugalského jazyka na I. Fórum občanské společnosti CPLP.
2. Navržení forem spolupráce mezi veřejnými a soukromými institucemi a propagace vzdělávacích a profesních programů v portugalském jazyce.
3. Úvahy o technických projektech, o partnerstvích s občanskými institucemi ze zemí CPLP vedoucích k propagaci a valorizaci portugalského jazyka.

⁸⁰ (ibid., s.12)

Dosažené výsledky

(číslem jsou označené části z Brasilského akčního plánu)

- I.5. » Koordinace misí v OSN (překládání/tlumočení projevů státníků ze zemí CPLP při Valném shromáždění) a v UNESCO (portugalština jako pracovní jazyk nejvyššího orgánu UNESCO⁸¹; oslava Dne portugalského jazyka a kultur CPLP v této organizaci)
- » Uspořádání kolokvia na téma: portugalština v mezinárodních organizacích⁸²
- I.7. » Generální ředitelé ze zemí CPLP v důležitých institucích UNHCR (António Guterres – Portugalsko), OMC⁸³ (Roberto Azevêdo – Brazílie), UNECA (Carlos Lopes – Guinea-Bissau)
- II. » Úspěšná spolupráce na vzdělávání mládeže a dospělých
- » Výuka jazyků v kontextu multilingvismu, sdílení zkušeností v bilingvní výuce, tvorba adekvátních materiálů vycházejících z různých sociolingvistických dat ze členských států CPLP
- » Rozšíření nabídky kurzů portugalštiny na zahraničních univerzitách; otevírání nových lektorátů a nových kulturních center portugalského jazyka i v zemích Třetího světa
- » Spuštění portálu PPPE
- III. » Tvorba národních pravopisných slovníků v každé členské zemi s postupným převáděním do digitální verze Společného pravopisného slovníku v gesci IILP; první digitální verze spuštěna v roce 2014
- IV. » Uspořádání Kolokvia Guaramiranga zaměřené na přítomnost portugalštiny v digitálním světě
- » Organizace kulturních akcí
- V. » Organizace oslav Dne portugalského jazyka a kultury zemí CPLP
- » Uspořádání Kolokvia Praia zaměřené na přítomnost portugalštiny v diasporách
- VI. » Uspořádání I. Fóra občanské společnosti⁸⁴
- » Uspořádání konference Portugalský jazyk, občanská společnost a CPLP⁸⁵

⁸¹ Nejvyšším orgánem UNESCO je Generální konference UNESCO.

⁸² Kolokvium Luanda

⁸³ OMC – Organização Mundial do Comércio (Světová obchodní organizace)

⁸⁴ I. Fórum občanské společnosti se konalo ve městě Brasília ve dnech 28. – 30. září 2011.

Nedostatky

» Přetrvávající finanční krize znemožňuje členským státům zajišťovat tlumočnické služby pro důležitá setkání v mezinárodních organizacích, jako je například OIT či překladatelské služby virtuálních portálů Spojených Národů atd.

» Největší překážkou pro naplnění cílů v propagaci portugalského jazyka v diasporách jsou rozpočtová omezení. Některé členské státy musely stáhnout ze zahraničí své učitele portugalského jazyka.

» Stále velmi málo nevládních organizací se podílí na propagaci portugalského jazyka.

» Nevychází se dostatek úsilí pro spuštění Portálu portugalského jazyka CPLP.⁸⁶

Brasílský akční plán představuje důležitý dokument pro další vývoj portugalského jazyka, ve kterém se všechny země CPLP zavázaly naplnit jeho kritéria. Jedná se vůbec o první dokument, jež určuje jazykovou politiku portugalštiny. Gilvan Müller de Oliveira, bývalý ředitel IILP, tomuto dokumentu přičítá důležitost i z hlediska institutu IILP, pro který tento Brasílský akční plán stanovuje organizaci práce a značí jasné cíle ve strukturách v rámci CPLP.⁸⁷

Lisabonský akční plán

Na podzim roku 2013 se v Lisabonu konala II. Mezinárodní konference o budoucnosti portugalského jazyka ve světovém systému a na základech této konference vznikl nový akční plán – lisabonský. Tento dokument byl schválen v roce 2014 na schůzi ministrů CPLP. Navazuje na mnoho bodů z Brasílského akčního plánu, u kterých byl zaznamenán pomalý postup při jejich realizaci. Je to například zavedení portugalštiny v mezinárodních organizacích či účast občanské společnosti na propagaci portugalského jazyka.

Lisabonský akční plán se liší od Brasílského především dvěma novými tématy, tj. tématem Jazyk vědy a inovací a Jazyk jako významný faktor ve tvůrčí ekonomice. Lisabonský plán nicméně uvádí i již zmíněná témata z předešlého dokumentu, kterým nebyla dostatečně věnována pozornost.

⁸⁵ Konference Portugalský jazyk, občanská společnost a CPLP se konala 11. října 2013 na Univerzitě Algarve (Universidade do Algarve)

⁸⁶ Jedná se o informační portál, nikoliv PPPE.

⁸⁷ IILP. (2013): *Plano de Ação de Lisboa herda vários eixos do Plano de Ação de Brasília*. Cidade da Praia, [online], Cit. 25. 3. 2015. Dostupné z WWW: < [https://iilp.wordpress.com/2013/11/02/plano-de-acao-de-lisboa-herda-varios-eixos-do-plano-de-acao-de-brasilia/](https://iilp.wordpress.com/2013/11/02/plano-de-acao-de-lisboa-herda-varios-eixos-do-plano-de-acao-de-brasil/) >

I. Portugalský jazyk ve vědeckém výzkumu a inovacích⁸⁸

1. Doporučení pro členské státy provést vědecké vyhodnocení prostřednictvím svých finančních institucí ve využívání portugalského jazyka ve vědecké produkci a komunikaci, stejně tak jako v pracovních dokumentech, v žádostech a ve vědeckých projektech.
2. Zmapování vědeckých oblastí, které svou náplní a působností, umožňují tvorbu vědecké specializované literatury v portugalském jazyce.
3. Uznání jednotného vědeckého a technického názvosloví jako ulehčujícího nástroje v komunikaci mezi vědci a badateli ze zemí CPLP. Využít ho ve výuce vědy, sdílení poznatků, šíření vědy a zároveň přitom brát na vědomí již probíhající lingvistické harmonizační a normalizační projekty.
4. Posílení přítomnosti portugalského jazyka v digitálním světě; jednání společně a vyhýbání se nepotřebnému množení zdrojů; využívání internetu a jeho potenciálu jako ulehčujícího nástroje vzhledem ke geografickému rozptýlení zemí CPLP.
5. Podpora rozvoje vědeckých digitálních zdrojů a infrastruktur v portugalském jazyce s volným přístupem.
6. Podpora konkrétních opatření vedoucích k indexaci vědeckých publikací v bibliometrických databázích, jako je SCIELO a *Web of Science*.
7. Podněcování překladů vědeckých prací, především těch, které mohou být použity v akademickém prostředí a které povedou ke zpřístupnění vědy.
8. Navázání na projekty a partnerství ve výzkumu mezi zeměmi CPLP prostřednictvím zmapování vědeckých oblastí, které jsou ve společném zájmu.
9. Rozšíření již existujících evidencí vědeckých záznamů a garantování interoperability prostřednictvím společných standardů a metadat; podporovat výzkumné programy v počítačovém zpracování portugalského jazyka na univerzitách členských států.
10. Podněcování realizace projektů, které umožní tok informací mezi odlišnými platformami s různými vzdělávacími plány a institucemi členských států.
11. Vychova nové generace vědců a badatelů CPLP a umožnění studia a bádání ve členských státech prostřednictvím podpory doktorských stipendií.
12. Rozvíjení spolupráce mezi členskými státy v oblasti vysokoškolského vzdělání, tzn. v oblasti studia profesorů, vysokoškolské správy, pedagogických zkušeností, profesního a technického školení.
13. Sdílení zkušeností dálkového univerzitního školení ve členském státě či mimo něj prostřednictvím center a zvýšením nabídek kurzů či hodin.

⁸⁸ CPLP. (2014): *XII Reunião Extraordinária do Conselho de Ministros da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa*. Maputo, s. 6 [online], Cit. 25. 3. 2015. Dostupné z WWW: < http://www.cplp.org/Files/Billeder/cplp/1-Resol_PALis.pdf > (vlastní překlad)

14. Rozšíření partnerských a výměnných programů pro studium studentů a odborníků; rozšiřování především meziuniverzitní spolupráce na školení profesorů a ředitelů technického vzdělání a realizace odborných stáží především v oblastech rozvoje.
15. Posílení nabídky stipendií v magisterském a postgraduálním studiu zprostředkovaných vládou nebo soukromým sektorem ve členských státech.
16. Zmobilizování institucí vysokoškolského vzdělání ve členských státech k větší vzájemné účasti v síti vysokoškolských institucí v rámci CPLP.
17. Zintenzivnění přípravy pro systém hodnocení vysokoškolského vzdělání v členských státech na základě již existujících ukazovatelů a typů ve státních institucích zodpovědných za hodnocení a akreditaci.

II. Portugalský jazyk a jeho posílení v oblasti podnikání a tvůrčí ekonomické činnosti⁸⁹

1. Seznámení finančních a obchodních zástupců s ekonomickým potenciálem portugalského jazyka.
2. Založení, konsolidace knihoven a jiných digitálních archivů; uchování společné paměti a garance přístupu ke kulturnímu dědictví portugalského jazyka.
3. Propagace, šíření umění a kulturního tvůrčího odvětví v portugalském jazyce společnými prostředky členských států CPLP.
4. Podněcování k překládání děl spisovatelů portugalského jazyka.
5. Posílení a chránění duševního vlastnictví v oblasti tvůrčí ekonomie.
6. Podpora výměny umělců a oběh kulturních statků v zemích portugalského jazyka.
7. Realizace studie – změření podílu tvůrčí ekonomické činnosti ve členských státech; změření ekonomické hodnoty portugalského jazyka.
8. Identifikování oblastí v podnikatelských projektech, ve kterých portugalský jazyk hraje důležitou roli a které přispívají k propagaci a šíření portugalského jazyka a kultur členských zemí.

2.4.2. Kolokvia o portugalském jazyce

Projekt Společného pravopisného slovníku s důrazem na sjednocení portugalštiny institucionálně posiluje roli Mezinárodního Institutu portugalského jazyka. Institut, který v nedávné době pořádal čtyři mezinárodní kolokvia zaměřené na strategické oblasti

⁸⁹ Viz *XII Reunião Extraordinária do Conselho de Ministros da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa*. (op.cit.), s. 9

vycházející z Brasilského akčního plánu na mezinárodní podporu propagace portugalštiny. Výsledky byly zformulovány účastníky na setkáních v doporučujících listinách z těchto kolokvií:

Kolokvium Maputo⁹⁰ o jazykové diverzitě v zemích CPLP se konalo od 12. do 15. září roku 2011 v Mosambiku a umožnilo setkání uživatelů více než 300 jazyků používaných v prostoru lusofonního společenství.

Kolokvium Praia⁹¹ o portugalštině v diasporách se konalo od 28. do 30. listopadu roku 2011 s představiteli z 11 zemí. Zaměřilo se na politiku jazyka a uchování portugalštiny pro nové generace v oblastech, ve kterých stále přetrvává jako jazyk kulturního dědictví.

Kolokvium Guaramiranga⁹² (v brazilském státě Ceará) o pozici portugalštiny na internetu a digitálním světě se konalo od 24. do 26. dubna roku 2012. Probíralo aktuální výzvy pro jazyk v rámci informačních a komunikačních technologií.

Kolokvium Luanda⁹³ o pozici portugalštiny v mezinárodních organizacích se konalo od 2. do 5. června roku 2012. Kolokvium se věnovalo možnému ustanovení portugalštiny jako dalšího úředního jazyka Spojených národů, aktuální situaci v ekonomických regionálních blocích či v jiných typech organizací (vědeckých).

2.4.3. Pravopisná reforma

Vyhlášení nezávislosti Brazílie a pozdější vyhlášení republiky v roce 1889 nevedly pouze ke změnám politickým, ale také k odlišnému vývoji v jazykové oblasti mezi Portugalskem a Brazílií. Byly vytvořeny dvě jazykovědné akademie, zrodily se dvě pravopisné normy,⁹⁴ dva pravopisné slovníky, dva lexikální systémy, dvě nové gramatické nomenklatury v Brazílii v roce 1957 a v Portugalsku v roce 1961, dvě politiky jazykových zkoušek, tj. brazilského CELPE-Bras a portugalského CAPLE. Rovněž působí dvě kulturní centra, tj. portugalský Institut Camões IP a Brazilské kulturní centrum spadající pod Itamaraty.⁹⁵ Obě instituce se zasazují o propagaci portugalského jazyka ve světě. Tyto dvě normy mají také vlastní technické a vědecké názvosloví, což značně stěžuje i spolupráci na profesní úrovni. Dodejme, že v dnešním digitálním světě existují internetové vyhledávače, jako je Google s dvěma

⁹⁰ Colóquio de Maputo sobre a Diversidade Linguística nos países da CPLP; Viz Política Linguística e Internacionalização: A Língua portuguesa no mundo globalizado do século XXI (op.cit.), s. 426

⁹¹ Colóquio da Praia sobre o Português nas Diásporas; (ibid., s. 426)

⁹² Colóquio de Guaramiranga sobre o Português na Internet e no Mundo Digital; (ibid., s. 426)

⁹³ Colóquio de Luanda sobre o Português nas Organizações Internacionais; (ibid., s. 426)

⁹⁴ Od roku 1911.

⁹⁵ Itamaraty – brazilské ministerstvo zahraničí; DPLP (*Divisão de Promoção da Língua Portuguesa*), Oddělení pro propagaci portugalského jazyka

pravopisnými korektory, dvěma elektronickými překladateli a dvěma syntetizátory hlasu. Tyto nové nástroje pro digitální gramotnost se objevují již rozdělené na dvě varianty, což uzavírá mluvčí portugalštiny do dvou národních normativních variant, a snižuje to tak i důležitost jazyka jako takového ve světě.

Tyto a jiné tlaky vyvolaly v lusofonních zemích debatu o přijetí jednotné pravopisné normy. Pravopisná reforma byla podepsána 16. prosince roku 1990 ministry školství a kultury všech lusofonních zemí, od největších až po ty nejmenší. Následně byl tento dokument ratifikován všemi kromě dvou zemí, tj. Mosambiku a Angoly. V Portugalsku a Brazílii pravopisná reforma postupně vstupuje v platnost.⁹⁶ Mnohem více než o pravopisnou reformu jde o rozsáhlou změnu v péči o společný jazyk. Změny v jazykové politice nebudou záviset jen na rozhodnutích z Portugalska či Brazílie. Pravopisná reforma⁹⁷ by měla naopak otevřít novou perspektivu, která povede k rovnosti mezi portugalsky mluvícími zeměmi. Reforma udává jasný směr i v dalších důležitých oblastech, jako jsou například technická a vědecká názvosloví a jejich sjednocení.

Tato změna by měla zjednodušit výuku a propagaci portugalského jazyka ve světě. Portugalština by se měla stát přístupnější pro mezinárodní překlady a mohla by být přijata jako pracovní jazyk ve velkých mezinárodních organizacích, jako jsou Spojené národy.

Nová pravidla reformy jsou již uplatňována a respektována veřejnými orgány, vzdělávacími systémy a většinou sdělovacích prostředků v Brazílii a Portugalsku. Například oficiální dokumenty a zprávy jsou vydávány dle nových pravopisných pravidel v MERCOSULu a Evropské Unii.

⁹⁶ Povinnost používání nových pravidel Pravopisné reformy vstoupila v Portugalsku v platnost v květnu roku 2015, v prosinci roku 2015 by měla následovat Brazílie. Tento plán byl přijat na XI. Luso-brazílském summitu, který se konal v Lisabonu 10. června roku 2013.

⁹⁷ Ovlivněno 1,6% z evropské portugalštiny (=2600 slov) Ovlivněno 0,5% z brazilské portugalštiny

Příklady pravopisných změn:

Dêem, lêem, pára→deem, leem, para

Vóo, idéia→voo, ideia

Facto/fato, secção/seção, António/Anônimo; Viz *Estratégias da ou para a Lusofonia? O Futuro da Língua Portuguesa* (op.cit.), s. 175

3. Mezinárodní organizace a portugalština

CPLP společně s IILP hrají důležitou roli v jazykové politice portugalského jazyka. Portugalština je v dnešním světě s různými statusy (úřední či pracovní) přítomna přibližně ve dvaceti mezinárodních organizacích, mezi nimiž figurují důležité ekonomické regionální bloky. Je to například Evropská unie, MERCOSUL, SADC, CEDEAO, CEEAC a za několik let se předpokládá (od roku 2017) plné členství Východního Timoru v organizaci ASEAN⁹⁸, což rozšiřuje možnosti pro užívání portugalštiny v další oblasti světa, a posiluje tak celkový vliv jazyka.⁹⁹

Převládající schéma pro regionální organizace je však takové, kdy regionální dominantní jazyk má status jazyka pracovního a náleží mu největší ekonomický a politický potenciál. Je to případ angličtiny a francouzštiny jako úředních jazyků v Radě Evropy; francouzštiny, angličtiny a portugalštiny v Hospodářském společenství západoafrických států; portugalštiny a španělštiny v MERCOSULu; angličtiny, francouzštiny, španělštiny v Organizaci amerických států nebo dánštiny, norštiny a švédštiny v Severské radě.¹⁰⁰

Pokud se v těchto ekonomických blocích používá portugalština jakoukoliv formou, získává tím prestiž. Naproti tomu u mezinárodních organizací ryze diplomatického rázu se tolik nových možností pro jazyk nenabízí. Svou roli plní jen na velkých summitech a v dokumentaci příslušné organizace. Mezi tyto diplomatické organizace můžeme zařadit samotné CPLP, Africkou unii, UNASUL, OEA, OEI či Světovou poštovní unii.

Nesmíme opomenout ani webové stránky a sociální sítě, které dnes slouží jako důležitý nástroj pro organizace, kde mohou publikovat své výsledky, informovat širší veřejnost a propagovat své aktivity. Užívání jakéhokoliv jazyka i v tomto digitálním prostoru zvyšuje jeho hodnotu a pozici.

V této části bych rád podrobněji analyzoval organizace, ve kterých je portugalský jazyk uznán jako úřední či pracovní. Součástí analýzy bude především dostupnost webových stránek v portugalštině a publikace dokumentů.

V páté kapitole jsou potom informace ze třetí kapitoly graficky zpracovány a vyhodnoceny.

⁹⁸ ASEAN (Sdružení národů jihovýchodní Asie)

⁹⁹ Viz *Política Linguística e Internacionalização: A Língua portuguesa no mundo globalizado do século XXI* (op.cit.), s. 412

¹⁰⁰ Viz *The Cambridge handbook of language policy* (op.cit.), s. 158

3.1. AFRIKA

CEDEAO – Hospodářské společenství západoafrických států¹⁰¹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Kapverdy, Guinea-Bissau
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalsštině	Na webové stránce CEDEAO neuvádí překlady listin, smluv a dokumentů v portugalsštině

CEDEAO je mezivládní západoafrická organizace založená 28. května roku 1975. Tvoří ji země západní Afriky. Hlavním cílem organizace je rozšiřování spolupráce a integrace západoafrických zemí. Funguje rovněž jako ekonomická západoafrická měnová unie. I přes počáteční čistě ekonomické záměry se CEDEAO nyní také zabývá mírovým řešením konfliktů v této oblasti. Udržení míru je základní podmínkou pro správné fungování organizace. CEDEAO se taktéž podílí na vybudování regionálních infrastruktur, ať dopravních či telekomunikačních.

CEEAC – Hospodářské společenství středoafriických států¹⁰²

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Angola, Svatý Tomáš a Princův ostrov (+Rovníková Guinea)
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	částečně, nejsou přeloženy všechny stránky
Publikace dokumentů v portugalsštině	Nejsou k dispozici, většina dokumentů je publikována ve francouzštině

CEEAC je mezinárodní ekonomická organizace založená v roce 1983. Sídli v hlavním městě Gabonu Libreville. Hlavním cílem organizace je rozšiřování spolupráce a přispívání k udržitelnému rozvoji členských států. Organizace klade důraz na ekonomickou stabilitu a zlepšení kvality života občanů členských států. Vytvoření jednotného celního systému, volného pohybu zboží, služeb, osob nebo zlepšení odvětví průmyslu, dopravy a komunikací

¹⁰¹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 1. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.ecowas.int/?lang=pt-pt> >

¹⁰² Informace o organizaci vyhodnoceny. 1. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.ceeac-eccas.org/index.php/pt/> >

jsou dalšími oblastmi, kterými se středoafričské společenství věnuje. Je nutné zmínit i snahy o vytvoření bankovní unie a založení rozvojového fondu.

CEN-SAD – Společenství sahelských a saharských států¹⁰³

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Guinea-Bissau, Svatý Tomáš a Princův ostrov
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	NE, stránky v portugalštině nejsou k dispozici
Publikace dokumentů v portugalsštině	Nejsou k dispozici

CEN-SAD bylo založeno v únoru roku 1998 šesti státy. Od té doby se počet členských států rozšířil na 28. Podobně jako u předešlých organizací je hlavním cílem organizace zajištění ekonomické jednoty prostřednictvím volného pohybu osob a zboží. Na mezinárodním poli CEN-SAD získalo v roce 2001 status pozorovatele u Valného shromáždění Spojených národů. Uzavřelo spolupráci s ECA a se specializovanými agenturami a institucemi Spojených národů, jako je UNDP, WHO, UNESCO, FAO a Mezinárodním výborem pro kontrolu sucha v Sahelu.

SADC – Jihoafrické rozvojové společenství¹⁰⁴

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Angola a Mosambik
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO <i>(Deklarace Madagaskar, Politika SADC; Koncepce průmyslového rozvoje SADC; Orientační strategický plán orgánu pro spolupráci v politické, obranné a bezpečnostní oblasti; Strategie pro mobilizaci zdrojů SADC; Politika SADC pro rozvoj, plánování a strategie; Výroční zpráva; Tematické zprávy; Brožury)</i>
Součástí SADC je i knihovna, která disponuje dokumenty ve třech pracovních jazycích	

¹⁰³ Informace o organizaci vyhodnoceny. 1. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.sadc.int/#> >

¹⁰⁴ Informace o organizaci vyhodnoceny. 1. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.censad.org/index.php> >

SADC (angličtině, francouzštině a portugalštině).

Jihoafrické rozvojové společenství je mezivládní organizace se sídlem v hlavním městě Botswany – Gaborone. Jejím posláním je rozšiřovat socio-ekonomickou spolupráci, integraci a zároveň politickou bezpečnostní spolupráci mezi 15 jihoafrickými státy. SADC ¹⁰⁵ je začleněno do Africké unie jako jeden z finančních orgánů.

UA – Africká unie¹⁰⁶

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Africké lusofonní země
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	NE, stránky jsou k dispozici pouze v angličtině, arabštině a francouzštině
Publikace dokumentů v portugalštině	Nejsou k dispozici

Africká unie byla založena v roce 2002 na základech bývalé Organizace africké jednoty. Vzorem organizace je Evropská unie, kterou se v mnoha oblastech snaží následovat a aplikovat podobný přístup. Více se ale Africká unie blíží britskému Commonwealthu. Zasazuje se o správné fungování demokracie ve členských zemích, dodržování lidských práv a o ekonomický rozvoj v Africe prostřednictvím zahraničních investic.

Dílčí závěry AFRIKA:

I přes početné zastoupení afrických lusofonních zemí ve zmíněných organizacích a skutečnosti, že tyto organizace mají uvedenou portugalštinu za svůj úřední či oficiální jazyk, (Africká unie) a (CEN-SAD) webové stránky v portugalštině vůbec zprovozněny nemají. (CEDEAO) a (CEEAC) mají webové stránky přeloženy do portugalštiny, nicméně některé stránky nemají svůj rovnocenný překlad a chybějí překlady důležitých dokumentů. Většinou jsou přeloženy do francouzštiny (CEDEAO, CEEAC). Výjimku z afrického listu mezinárodních organizací uzavírá (SADC), která na svých webových stránkách uvádí důležité dokumenty přeložené do portugalštiny.

¹⁰⁵ podobně jako CEN-SAD a COMESA

¹⁰⁶ Informace o organizaci vyhodnoceny. 1. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://au.int/> >

Této situaci nahrává i skutečnost, že portugalština nemá stále pevné postavení v zemích, kde je úředním jazykem. Jak v Mosambiku,¹⁰⁷ tak i v Angole¹⁰⁸ u některých skupin obyvatel figuruje portugalština jako druhý jazyk.

Musíme ovšem poznamenat, že silný ekonomický rozvoj Mosambiku a Angoly, kterým tyto země prochází, vliv portugalštiny v Africe postupně zesiluje. Již teď můžeme pozorovat otevírání nových lektorátů na univerzitách v zemích (SADC),¹⁰⁹ kde je úředním jazykem angličtina.¹¹⁰

¹⁰⁷ emakhuwa – 27% početně nejvíce zastoupený jazyk; Mosambik se připojil v roce 1995 do britského Commonwealthu kvůli silným ekonomickým vazbám s šesti sousedními anglofonními zeměmi

¹⁰⁸ umbundu – 38% početně nejvíce zastoupený jazyk

¹⁰⁹ LOPES, A. J. (2013): Criando a Região Inteligente: O Caso do Português na Comunidade do Desenvolvimento da África Austral (SADC). In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, s. 34

¹¹⁰ Botswana

3.2. AMERIKA

ALADI – Latinskoamerické integrační sdružení¹¹¹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO, všechny dokumenty jsou překládány do portugalštiny

Latinskoamerické integrační sdružení sídlí v uruguayském Montevideu. Tato mezivládní organizace si klade za cíl prohlubovat integraci latinskoamerického regionu v oblasti ekonomického rozvoje. Svými dílčími projekty chce docílit vytvoření jednotného latinskoamerického trhu. Zároveň se jedná o největší ekonomický blok Latinské Ameriky. Je složena ze 13 členských zemí.¹¹²

BID – Interamerická rozvojová banka¹¹³

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO (výroční zprávy)

Interamerická rozvojová banka je finanční mezinárodní organizace, která byla založena v roce 1959 se sídlem ve Washingtonu. Podílí se na financování různých projektů, jak ekonomického, sociálního, tak institucionálního charakteru. Snaží se o obchodní integraci v oblasti Latinské Ameriky a Karibiku. Nyní je největší regionální rozvojovou bankou na světové úrovni. Slouží v mnoha případech jako modelová organizace pro další organizace podobného charakteru regionální úrovně.

¹¹¹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 3. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.aladi.org/nsfweb/sitioport/> >

¹¹² ALADI je největší latinsko-americká integrační skupina. Členskými státy je Argentina, Bolívie, Brazílie, Chile, Kuba, Ekvádor, Mexiko, Panama, Paraguay, Uruguay a Venezuela. Celková rozloha členských států je 20 miliónů km² a počet obyvatel organizace 510 miliónů.

¹¹³ Informace o organizaci vyhodnoceny. 3. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.iadb.org/pt/banco-interamericano-de-desenvolvimento,2837.html/> >

CELAC – Společenství latinskoamerických a karibských států¹¹⁴

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	Nemá svoji vlastní webovou stránku, je součástí webových stránek venezuelské vlády
Publikace dokumentů v portugalsštině	NE

Společenství 33 latinskoamerických a karibských států vzniklo jako alternativní uskupení k OEA, na které je nahlíženo podle představitelů některých jihoamerických vlád jako na organizaci s velkým politickým vlivem USA. Společenství se zaměřuje na užší ekonomickou spolupráci mezi členskými státy.¹¹⁵

CONMEBOL – Jihoamerická fotbalová federace¹¹⁶

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalsštině	ANO

Jihoamerická fotbalová federace byla založena 9. července roku 1916. Sdružuje všechny jihoamerické národní asociace, které jsou členy FIFA. Tato regionální sportovní organizace si klade za cíl spojit pod společný orgán všechny národní asociace, aby mohla lépe kontrolovat a rozvíjet fotbal v Jižní Americe. CONMEBOL patří k průkopnickým organizacím, jež daly později vzniknout dalším konfederacím. Brazílie je zastoupena v této instituci Brazilskou fotbalovou konfederací.

¹¹⁴ Informace o organizaci vyhodnoceny. 3. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.celac.gob.ve/> >

¹¹⁵ Hlavními představiteli jsou Venezuela a Argentina; sídlo organizace: Caracas; ve společenství nejsou zastoupeny země jako USA, Kanada a území spadající pod správu Francie, Nizozemska, Dánska a Spojeného království.

¹¹⁶ Informace o organizaci vyhodnoceny. 3. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.conmebol.com/pt-br> >

CONSANT – Jihoamerická plavecká federace¹¹⁷

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalsštině	NE, veškeré dokumenty jsou publikovány ve španělsštině

CONSANT neboli Jihoamerická plavecká konfederace je zodpovědná za organizaci plaveckých soutěží v jihoamerických zemí. Pořádá šampionáty v plavání, potápění, v dálkovém plavání, synchronizovaném plavání a vodním pólu. Je přičleněná do mezinárodní federace pro plavání FINA prostřednictvím kontinentální asociace ASUA pro Severní i Jižní Ameriku. Byla založena v roce 1929 v hlavním městě Chile – Santiagu. Konfederace nyní sídlí v Rio de Janeiru.

CONSUDATLE – Jihoamerická atletická konfederace¹¹⁸

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	NE; veškeré zprávy jsou uveřejňovány ve španělsštině
Publikace dokumentů v portugalsštině	NE; nejsou dostupné; do portugalsštiny je přeložen pouze zakládající dokument konfederace

Jihoamerická atletická konfederace je kontinentální správní orgán sdružující všechny atletické federace v rámci Jižní Ameriky. Byla založena v roce 1918 v Buenos Aires. Nyní sídlí v brazilském městě Manaus a jejím prezidentem je od roku 1993 Roberto da Gesta de Melo (brazilský sportovní představitel).

¹¹⁷ Informace o organizaci vyhodnoceny. 3. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://consanat.com/?lang=pt> >

¹¹⁸ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://consudatle.org/> >

CONSUR – Jihoamerická ragby konfederace¹¹⁹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	NE; veškeré zprávy jsou uveřejňovány ve španělštině
Publikace dokumentů v portugalsštině	NE

Jihoamerická atletická konfederace sdružuje všechny jihoamerické ragby federace. Aktuálně ji tvoří 10 členských států a jejich federace. Jsou přidružené také 3 další jihoamerické státy.

CSV – Jihoamerická volejbalová konfederace¹²⁰

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	NE; veškeré zprávy jsou uveřejňovány ve španělštině
Publikace dokumentů v portugalsštině	NE

Jihoamerická volejbalová konfederace sídlí v Rio de Janeiru a obdobně jako ostatní sportovní konfederace je složena z volejbalových federací členských států. Náplní této organizace je organizace volejbalu v Jižní Americe, pořádání mezinárodních turnajů, sportovních vzdělávacích programů a v neposlední řadě propagování tohoto sportu.

MERCOSUL – Společný trh jihu¹²¹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalsštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalsštině	ANO (rozhodnutí; rezoluce; směrnice; žádosti; smlouvy, protokoly, dohody; zakládající

¹¹⁹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.consur.org/> >

¹²⁰ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.voleysur.org/v2/index.asp> >

¹²¹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.mercosur.int/innovaportal/v/3760/3/innova.front/institucional> >

	texty; dostupnost dokumentů on-line)
--	--------------------------------------

Smlouva z Assunção¹²², která byla podepsána 26. března 1991, formálně zakládá společenství MERCOSUL. Argentina, Brazílie, Uruguay, Paraguay a Venezuela jsou členskými zeměmi tohoto regionálního bloku.¹²³ MERCOSUL je regionální organizace zaměřující se na ekonomickou a obchodní integraci jihoamerického regionu. Úředními a pracovními jazyky organizace se staly portugalština a španělština, které mají v organizaci rovnocenné postavení. Postupné sbližování zemí i v jazykové oblasti vyústilo v roce 2006 zavedením jazyka guaraní jako třetího úředního jazyka MERCOSULu. Nicméně v běžném užívání organizace se guaraní stále neobjevuje, nejsou překládány ani oficiální dokumenty do tohoto jazyka.¹²⁴

OEA – Organizace amerických států¹²⁵

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO (Interamerická demokratická listina; deklarace a rezoluce; výroční zprávy; publikace; dostupnost dokumentů on-line)

Organizace amerických států byla založena v roce 1948, nicméně myšlenky o založení amerického společenství pocházejí již z druhé poloviny XIX. století. Do základních pilířů organizace patří dodržování míru, justice, solidarita, spolupráce, zachování suverenity, teritoriální integrity a nezávislosti. Demokracie, lidská práva, bezpečnost a rozvoj jsou dalšími tématy, jimiž se tento blok věnuje, a tím naplňuje své důležité poslání. Společenství je tvořeno 35 nezávislými americkými státy a více než 69 států má statut pozorovatele.

¹²² Hlavní město Paraguaye

¹²³ Bolívie, Ekvádor, Kolumbie, Peru, Chile = přidružené země, Nový Zéland = pozorovatelská země

¹²⁴ STURZA, E. R. (2013): Políticas linguísticas e políticas educacionais: Os Espaços do Português no MERCOSUL. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, s. 42

¹²⁵ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:

< <http://www.oas.org/pt/default.asp> >

OEI – Organizace iberoamerických států¹²⁶

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie, Portugalsko, (Rovníková Guinea)
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO (legislativní nařízení)

Organizace iberoamerických států pro vzdělávání, vědu a kulturu je mezinárodní a mezivládní organizace zaměřená na spolupráci mezi iberoamerickými zeměmi v oblasti vzdělávání, vědy, technologie a kultury. Přispívá k rozvoji demokracie a regionální integrace.

OTCA – Organizace smlouvy amazonské spolupráce¹²⁷

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO (buletiny, strategický plán, deklarace, ustanovení)

Smlouva o amazonské spolupráci, podepsaná v roce 1978 Bolívií, Brazílií, Kolumbií, Ekvádorem, Guyanou, Peru, Surinamem a Venezuelou, dala vzniknout přeshraniční spolupráci zakotvené právně v oblasti Amazonie mezi těmito zeměmi. Důležitým výchozím bodem této smlouvy je ochrana životního prostředí. Na základě smlouvy byla v roce 1995 institucionálně vytvořena i stejnojmenná organizace, jejímž úkolem je naplnit cíle smlouvy. Je to například harmonický rozvoj Amazonie a začlenění amazonských oblastí do jednotlivých národních ekonomik, což je základní pro udržení rovnováhy mezi ekonomickým růstem a ochranou životního prostředí.

¹²⁶ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.oei.es/index.php> >

¹²⁷ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://otca.info/portal/index.php?p=index> >

PATHF – Panamerická federace házené¹²⁸

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	NE
Publikace dokumentů v portugalštině	NE; dokumenty jsou publikovány ve španělštině a angličtině

Panamerická federace házené je mezinárodní organizace sdružující národní federace házené severní, střední a jižní Ameriky. Organizuje různé kontinentální soutěže a šampionáty. Je složena z 27 národních federací.

UNASUL – Unie jihoamerických národů¹²⁹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Brazílie
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	NE
Publikace dokumentů v portugalštině	NE

Unie jihoamerických národů je mezinárodní organizace, která zároveň integruje dvě celní unie¹³⁰ přítomné na jihoamerickém kontinentě. UNASUL ve velké míře následuje myšlenku Evropské unie, kdy chce vytvořit jihoamerickou identitu a občanství a rozvíjet integraci v regionu.

Dílčí závěry AMERIKA:

Podle analýzy můžeme konstatovat, že v Jižní Americe má portugalština silnější postavení než v mezinárodních organizacích na africkém kontinentě. Je to dáno i větším počtem mezinárodních organizací. Jedinou a největší lusofonní zemí v těchto společenstvích zůstává Brazílie. Stále se ale setkáváme se skutečností, že portugalština, byť je uznána jako úřední

¹²⁸ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://panamhandball.org/pathf/> >

¹²⁹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 6. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.unasursg.org/> >

¹³⁰ MERCOSUL a CAN-Andské společenství

jazyk, nemá roli jazyka pracovního. Většinou nejsou zveřejňovány dokumenty v portugalštině nebo chybějí překlady webových stránek. Tak je tomu u většiny sportovních organizací jihoamerického kontinentu a důležitého společenství UNASUL, kde rozhodující role patří španělštině. Naopak u ostatních ekonomických organizací můžeme pozorovat pozici portugalštiny v rovnocenném postavení jako má španělština. Nejlepším příkladem se jeví MERCOSUL nebo OEA, které zveřejňují dokumentaci ve všech úředních jazycích.

Ekonomický růst a zájem o portugalský jazyk spolu úzce souvisejí. V posledních letech se díky ekonomickému růstu Brazílie stal z portugalštiny důležitý artikl na pracovním trhu, kdy znalost portugalštiny rozšiřuje profesní možnosti a sociální integraci.

I země, s kterými Brazílie sousedí, zaznamenávají rostoucí zájem o portugalštinu a upevňují bilaterální vztahy s Brazílií. V Argentině například platí zákon z roku 2008, který zavádí povinně volitelnou portugalštinu na středních školách, fakultativně potom na základních školách.¹³¹ Při hranicích s Brazílií potom mnoho lidí mluví portuňolem.¹³² V Uruguayi mimo portuňolu je přítomný i portugalský dialekt.¹³³ Portugalština bývá v příhraničních oblastech prvním jazykem mnoha komunit nebo druhým jazykem v mnohých rodinách. Často tyto situace vedou k jazykové diglosii.¹³⁴ V Paraguayi se zase nacházejí početné brazilské skupiny žijící v rozsahu 100 km od brazilských hranic.¹³⁵

¹³¹ Viz Políticas linguísticas e políticas educacionais: Os Espaços do Português no MERCOSUL. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. (op.cit.), s. 46

¹³² Portuňol = lingua franca, zjednodušený jazyk odvozený ze základů portugalštiny a španělštiny

¹³³ Dialecto del Portugués del Uruguay; (ibid., s.46)

¹³⁴ Diglosie je sociolingvistický jev, který se vyznačuje současným používáním dvou jazyků nebo dvou forem jednoho jazyka s odlišnou sociální a kulturní funkcí na jednom území.; Cit. 7. 4. 2015 Dostupné z WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Diglosie> >

¹³⁵ (ibid., s.48)

3.3. ASIE

Portugalský jazyk v této části světa v minulosti spojoval různé národy a kultury. I dnes si tento charakter portugalština uchovala. Macao a Východní Timor patří mezi kulturní a jazykové ostrovy na asijském kontinentě, odkud se portugalština a kultura lusofonních zemí šíří do dalších oblastí. Byl to právě Východní Timor, kde se portugalština stala jazykem odboje proti ilegální indonéské okupaci mezi lety 1975 a 2001. Pro obyvatele této země představovala synonymum svobody.

Nesmíme zapomenout ani na komunity, které používají portugalský jazyk nebo jeho odvozené kreolštiny. Stále ještě jsou přítomny v Goi, Diu, Damão v Indii, v Malace v Malajsii, na Srí Lance nebo na ostrovech Jáva a Flores v Indonésii.

Na asijském kontinentě se zatím nenachází žádná mezinárodní organizace, která by měla portugalštinu uvedenou jako úřední či pracovní jazyk. Možný vývoj se rýsuje u Východního Timoru a ASEANu.

ASEAN – Sdružení národů jihovýchodní Asie a Východní Timor

Poté, co Východní Timor získal nezávislost v roce 1999, nová vláda znovu zavedla portugalštinu jako úřední jazyk společně s jazykem tetum. V roce 2002 se země připojila ke Společenství portugalsky mluvících zemí. Od roku 2002 je Východní Timor pozorovatelskou zemí ASEANu a očekává se, že se do společenství jihovýchodní Asie brzy připojí jako plnohodnotný členský stát. Lídři Timoru vidí v ASEANu velkou příležitost, jak posílit ekonomické vztahy s ostatními zeměmi. ASEAN jako politická a ekonomická organizace funguje od roku 1967 a sdružuje deset jihovýchodních asijských zemí.¹³⁶

Macao

Bývalá portugalská kolonie Macao, která byla v roce 1999 předána pod čínskou správu, má ve svém základním zákoně v pragrafu 9 uvedeno:

Kromě čínského jazyka se může rovněž používat portugalský jazyk v exekutivních, legislativních a soudních orgánech Zvláštní správní oblasti Čínské lidové republiky Macao. Portugalština je taktéž úředním jazykem.¹³⁷

¹³⁶ Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur, Thajsko, Brunej, Kambodža, Laos, Myanmar a Vietnam

¹³⁷ Artigo 9.º

Além da língua chinesa, pode usar-se também a língua portuguesa nos órgãos executivo, legislativo e judicial da Região Administrativa Especial de Macau, sendo também o português língua oficial.; Lei Básica da Região Administrativa Especial de Macau da República Popular da China

Tento zákon taktéž zavádí oficiálně bilingvismus jako nástroj na ochranu zájmů obyvatel ze zemí portugalského jazyka, ať to jsou Portugalci žijící v Macau, ale také Angolané, Brazilci, Mosambičané, Guinejci, Kapverdžané, Timořané a obyvatelé Svatého Tomáše a Princova ostrova a další.

Pro posilování vztahů mezi Čínou a lusofonními zeměmi bylo v roce 2003 vytvořeno Fórum pro ekonomickou a obchodní spolupráci mezi Čínou a portugalsky mluvícími zeměmi, označené zkráceně jako Fórum Macao. Jedná se o organizaci, která se snaží posilovat bilaterální spolupráci mezi svými členy. Různé aktivity pořádané Fórem Macao, jehož hlavním cílem zůstává ekonomická a obchodní spolupráce, napomáhají většímu povědomí o portugalském jazyce a kultuře lusofonních zemí v Číně.¹³⁸

¹³⁸ GAMA, J. P. da (2013): O Fórum de Cooperação Económica e Comercial entre a China e os países de Língua Portuguesa: Fórum de Macau. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, s. 27

3.4. EVROPA

EU – Evropská unie¹³⁹

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Portugalsko
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	ANO
Publikace dokumentů v portugalštině	ANO

Evropská unie je politická a ekonomická unie sdružující 28 evropských států. Portugalština společně s dalšími 23 jazyky je úředním jazykem evropského společenství. Veškeré směrnice, normy a dokumenty vydané EU musí být přeloženy do všech úředních jazyků. Evropská komise užívá tři pracovní jazyky, tj. angličtinu, francouzštinu a němčinu.

FIFA – Mezinárodní fotbalová federace¹⁴⁰

Členství lusofonních zemí v organizaci (počet)	Všechny lusofonní země
Disponuje organizace webovými stránkami v portugalštině	NE
Publikace dokumentů v portugalštině	NE

Mezinárodní fotbalová federace vyřadila na začátku roku 2015 webové oficiální stránky dostupné v portugalštině. K tomuto vyřazení došlo jen pár dnů před slavnostním udělováním Zlatého míče pro rok 2014¹⁴¹, který získal portugalský fotbalista Cristiano Ronaldo. Nyní jsou webové stránky k dispozici v angličtině, španělštině, francouzštině, němčině a arabštině. I přes Mistrovství světa pořádané Brazílií v roce 2014, silnému vztahu lusofonních zemí k fotbalu a skutečnosti, že portugalština je oficiálním jazykem kongresu FIFA, organizace upřednostňuje nejčastěji angličtinu jako pracovní jazyk.

¹³⁹ Informace o organizaci vyhodnoceny. 10. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< http://europa.eu/index_pt.htm >

¹⁴⁰ Informace o organizaci vyhodnoceny. 10. 4. 2015 Dostupné z WWW:
< <http://www.fifa.com/index.html> >

¹⁴¹ Zlatý míč je fotbalové ocenění udělované každoročně hráčům, kteří hráli podle poroty nejlépe v uplynulé sezóně. Je udělován na základě hlasů trenérů a kapitánů národních týmů, stejně tak i novinářů z celého světa.; Cit. 10. 4. 2015

Dostupné z WWW: < http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%BD_m%C3%AD%C4%8D_FIFA >

4. OSN

4.1. Portugalština jako úřední jazyk?

Organizace spojených národů stále neuznala portugalštinu jako jeden ze svých úředních jazyků, navzdory přítomnosti peticí na multilaterální úrovni z lusofonního prostoru a uzavřeného kompromisu v roce 2008 v New Yorku mezi tehdejšími osmi členskými státy CPLP.

K možnému přijetí portugalštiny do OSN či do jiných organizací se vyjádřilo hned několik významných lusofonních osobností. Prezident Portugalska Aníbal Cavaco Silva v roce 2011 ve svém projevu v sídle OSN mluvil o důležitosti portugalštiny a zmínil, že by si portugalština zasloužila statut oficiálního jazyka organizace. Při oslavách Dne portugalského jazyka pořádaných UNESCO bývalý výkonný tajemník CPLP Domingos Simões Pereira zase připomněl, že Brasilský akční plán stanovil ambiciózní cíle. Jedním z nich je přijetí portugalštiny do mezinárodních organizací. Implementace portugalštiny do systému dokumentace OSN a vytvoření orgánu tlumočnicků v rámci Sekretariátu OSN jsou jen některé konkrétní postupy plynoucí z tohoto akčního plánu. Portugalština by měla být zajištěna i pro diplomatické konference a pro valné shromáždění.

Ve skutečnosti jedna věc je mít status úředního nebo pracovního jazyka mezinárodní organizace od začátku fungování a druhá věc je získat tento statut a posteriori. Kvůli neexistenci kritéria, jak dosáhnout těchto statusů v OSN, se tento proces značně komplikuje, přestože je znám počet mluvčích jazyka a počet zemí, kde se tímto jazykem hovoří.

Úředními jazyky Organizace spojených národů je francouzština, angličtina, ruština, španělština a čínština. Při prvním Valném shromáždění OSN v roce 1946 bylo těchto 5 jazyků stanoveno za úřední pro všechny orgány kromě Mezinárodního soudního dvora. Avšak pracovními jazyky se staly na počátku pouze dva z nich – angličtina a francouzština. Status pracovního jazyka získala španělština v roce 1948, ruština v roce 1968, čínština v roce 1973 a arabština v roce 1973, která byla navíc stanovena jako úřední jazyk. V roce 1977 bylo avšak rozhodnuto omezit další rozšiřování úředních a pracovních jazyků, což ztěžuje situaci pro možnou budoucí integraci portugalštiny.¹⁴²

¹⁴² PINTO, J. F. da (2013): *Língua Portuguesa: O Ecumenismo como horizonte*. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, s. 16

4.2. Agentury Spojených národů

Oganizace	Dostupné jazyky na oficiální webové stránce	Dodatečné jazyky ☑Portugalština
ECLAC	Angličtina, španělština, francouzština	☑
UNFPA	Angličtina, španělština, francouzština	☑
WFP	Angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština, španělština	☑
FAO	Angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština, španělština	☑ (Portugalština používána lokálně nebo při zvláštních zasedání)

Obrázek č.4. – ORGANIZACE A AGENTURY OSN; přítomnost portugalštiny; vytvořeno na základě tabulky: Websites and multilingualism (JIU participating organization)¹⁴³

WIPO

I když portugalština nemá status úředního či pracovního jazyka OSN, je používána mnohými organizacemi pro specifické události, setkání a dokumentaci. Je to příklad organizace WIPO, která rozhodla vydávat propagační materiály a smlouvy v portugalštině. Postupně vyvíjí i své webové stránky pro zveřejnění publikací v portugalštině.¹⁴⁴

ILO

V organizaci ILO jedna čtvrtina všech publikací je dostupná v portugalštině. V roce 2007 se rozrostlo jazykové školení pro personál této organizace i o portugalštinu. Tlumočení a překládání do portugalštiny jsou zajišťovány pro některé setkání speciálním finančním fondem a smlouvami uzavřenými s lusofonními zeměmi.

¹⁴³ UNITED NATIONS. (2011): *Multilingualism in the United Nations System Organizations: Status of Implementation*. Geneva, s. 49

¹⁴⁴ Viz *Multilingualism in the United Nations System Organizations: Status of Implementation*. (op.cit.), s. 12

ECLAC

ECLAC překládá obsah webových stránek a některé dokumenty do portugalštiny podle technických a rozvojových aktivit uzavřených s lusofonními zeměmi nebo s Brazílií, na kterých se ECLAC podílí.¹⁴⁵

UNESCO & multilingvismus

UNESCO¹⁴⁶ nyní připravuje svou webovou stránku v portugalštině pro zveřejňování informací a můžeme konstatovat, že nejvíce prohlubuje jazykový multilingvismus. Multilingvismus je základní prvek kulturní rozmanitosti a koncept, který je zakotvený v Konvenci o ochraně a o propagaci kulturní jazykové rozmanitosti přijaté Generální konferencí UNESCO na své třicáté třetí schůzi v říjnu roku 2005 a uvítané Valným shromážděním OSN na své šedesáté třetí schůzi. Organizace a agentury systému OSN mají kolektivní zodpovědnost za realizaci těchto základních hodnot během jejich denní práce a kontaktů, vztahů se svými volebními obvody.

Multilingvismus doslova znamená užívání většího počtu jazyků. V praxi je tento termín používán, pokud se používají více než dva jazyky. V rámci OSN se multilingvismus vztahuje na spravedlivé a rovnocenné užití jejich úředních a pracovních jazyků. Již od založení OSN je multilingvismus prvořadým a opakovaným tématem různých agend vládnoucích orgánů systému OSN. Multilingvismus se vztahuje na užívání několika jazyků na rovnocenné bázi. Aby několik jazyků mohlo koexistovat, je potřebné zamezit převahu některých jazyků nad ostatními.¹⁴⁷

FAO

V organizaci FAO je tlumočení do portugalštiny zajištěno na Regionální konferenci pro Latinskou Ameriku a Karibik, pokud je tak vyžádáno brazilskou vládou. V těchto případech vláda a generální ředitel souhlasí s rozdělením podílu dodatečných nákladů. Členský stát může požádat o tlumočení do jiných jazyků, avšak nese náklady za tyto služby.

WHO

Na vládní úrovni se Angola zapojila do vyjednávání o vytvoření informačního centra v Luandě, které by posílilo OSN a dosah organizace portugalským mluvčím v Africe. Portugalština je pracovním jazykem Regionální kanceláře pro americký kontinent a

¹⁴⁵ (ibid., s.13)

¹⁴⁶ UNESCO a jazyky: Arabština, angličtina, čínština, francouzština, ruština, španělština – úřední jazyky, angličtina, francouzština – pracovní jazyky

¹⁴⁷ (ibid., s.13)

Regionální kanceláře pro Afriku organizace WHO. Organizace rovněž spustila síť „ePORTUGUÊSe“.¹⁴⁸ Cílem této sítě je posílit spolupráci mezi portugalsky mluvícími zeměmi, rozšířit kapacity lidských zdrojů v oblasti zdravotnictví a snazšího přístupu ke zdravotnickým informacím v portugalštině. Používání tohoto jazyka je považováno za mírotvorné a rekonstrukční v post-konfliktních zemích.¹⁴⁹

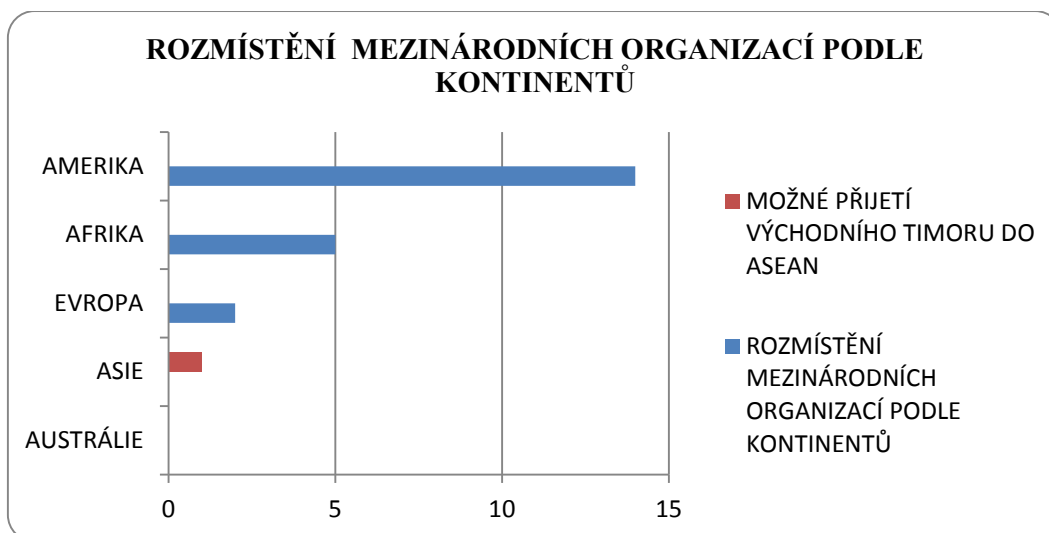
¹⁴⁸ <http://www.who.int/eportuguese/en/>

¹⁴⁹ (ibid., s.13)

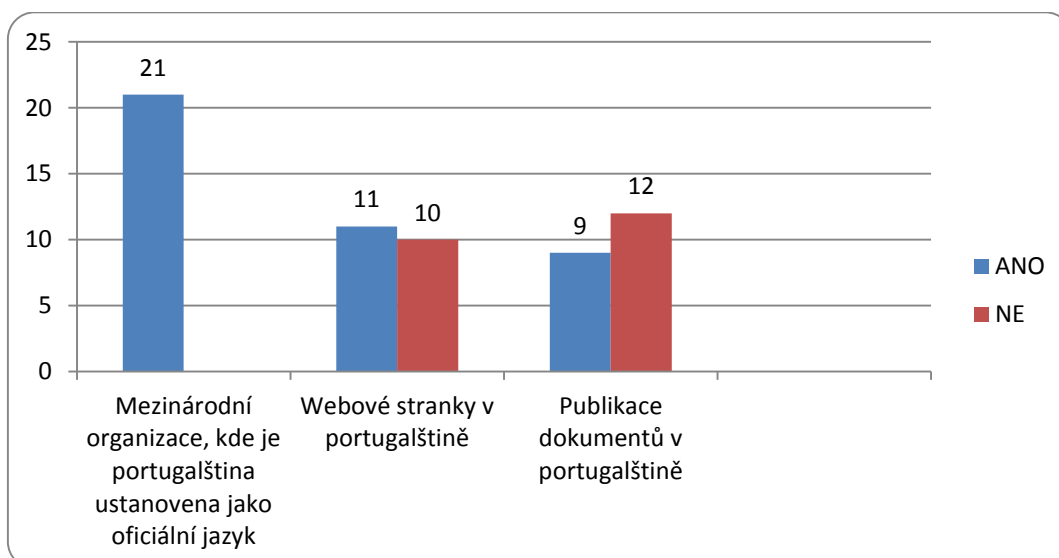
5. VYHODNOCENÍ ANALÝZY

Z celkové analýzy (21) mezinárodních organizací, které mají uvedeny portugalský jazyk za svůj úřední jazyk, se jich nejvíce (14) vyskytuje na americkém kontinentě. Dále následuje Afrika (5) a Evropa (2). Na asijském kontinentě můžeme přiřadit organizaci ASEAN, do které by v brzké době mohl být přijat Východní Timor, a tím by se portugalský jazyk rozšířil i do další mezinárodní organizace a regionu.

Webové stránky dostupné v portugalské má (11) organizací, z toho (9) přímo publikuje dokumenty v tomto jazyce. Naproti tomu (10) organizací své webové stránky do portugalské nepřekládá a (12) žádnými překládanými dokumenty nedisponuje.

PŘÍTOMNOST PORTUGALSKÉHO JAZYKA V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH

Závěr

Portugalský jazyk získává čím dál více na síle na mezinárodní úrovni. Tato práce si stanovila za cíl zjistit tuto sílu a popsat ji. Pokud bych ji měl ohodnotit na stupnici od jedné do desíti, kde deset je nejvyšší stupeň, portugálština by měla stupeň 5. Nachází se v půli cesty a pomalu k desítce míří. Důvody jsou následující.

Mnoho mezinárodních organizací přijalo portugálštinu za úřední jazyk, i když nemá rovnocenné postavení s ostatními většinovými jazyky. Za absurdní považuji několik jihoamerických organizací, které portugálštinu přijaly jako jazyk organizace, nicméně webové stránky do tohoto jazyka přeloženy nemají, a to i přestože sídlí v brazilském městě nebo je řídí Brazilci. Na druhou stranu větší vliv mají organizace ekonomického charakteru, u kterých portugálština nemá tak zanedbatelnou pozici. V tomto směru by určitě stálo analyzovat podrobněji organizace a odpovědět na detailnější otázky (např. kolika tlumočníky nebo překladateli disponuje organizace a na jaké činnosti jsou užívány). Práce proto může být dále rozšířena a věnována ekonomické hodnotě portugálštiny na základě teorií Luíse Reta.

Práce se zabývala i otázkou CPLP a portugálštiny, což jsou dvě témata spolu velice úzce související. Lusofonnímu společenství se, ač mu to trvalo několik let, podařilo zkonsolidovat institut IILP, vydat důležité jazykové akční plány, pokročit v pravopisné reformě k její postupné ratifikaci ve všech členských státech. V roce 2014 rozšířila své řady o Rovníkovou Guineu, pozorovatelskými státy se staly Gruzie, Japonsko a Turecko a mnoho dalších zemí má s tímto společenstvím velký zájem o spolupráci. Najde se ovšem mnoho kritiků, kteří zastávají názor a prohlašují, že toto lusofonní společenství neslouží k ničemu, je politicky slabé a bez jasně vyhraněného směru nebo že je nedemokratické. Podle mého názoru je CPLP velice důležitá instituce, jejímž základním stavebním prvkem je portugálština a na ní vše ostatní stojí a odvíjí se, ať to jsou obchodní záměry, rozvoj či kultura. Velice zajímavý projekt, o kterém se zatím moc nediskutuje, a přitom je jedním z částí stanov společenství, je společné lusofonní občanství. Tím se také CPLP odlišuje od ostatních mezinárodních celků, jako je například frankofonie a anglofonní země. CPLP je ohromný geopolitický prostor, který má stále nevyužitý potenciál.

V roce 2050 se předpokládá, že počet mluvčích portugalského jazyka se bude pohybovat okolo 335 miliónů lidí oproti nynějším 244 miliónům lidí. To se zajisté projeví i ve větším zastoupení tohoto románského jazyka v mezinárodních organizacích a čísla, která jsem v této práci uvedl, se budou výrazně lišit. Tuto práci bych tudíž rád zakončil úryvkem od portugalského spisovatele Miguela Torgy. *Porque nós, os povos lusófonos, somos*

humanamente o sal da terra e poeticamente a superpotência do mundo. (Miguel Torga, Diário)

A CPLP E A POSIÇÃO DA LÍNGUA PORTUGUESA NAS ORGANIZAÇÕES INTERNACIONAIS

**Dissertação de Licenciatura em Estudos Portugueses
Universidade Carolina em Praga**

RESUMO

A língua portuguesa está a ganhar cada vez mais força a nível internacional. Tendo em conta tal facto, esta dissertação de licenciatura pretende atingir um objectivo que lhe está associado: descobrir e descrever as características dessa força. Se tivesse de avaliar a dimensão da língua portuguesa nos trabalhos das organizações internacionais, numa escala de um até dez, onde o número dez é o grau o mais elevado, o português obteria cinco pontos. As razões que o situam no meio da tabela são as seguintes:

Muitas organizações internacionais aceitaram o português como língua oficial ainda que sem as mesmas condições de outras línguas maioritárias. Como absurdo, considero o facto de algumas organizações da América do Sul que aceitaram o português como língua de trabalho não terem sequer os seus sítios electrónicos traduzidos para esta língua, não terem sede numa cidade brasileira ou sequer de serem chefiadas por um brasileiro. Por outro lado, o português desempenha um papel mais visível em organizações de carácter económico que, em geral, têm mais impacto e influência.

O trabalho abordou também a questão da CPLP e do português, dois temas intimamente ligados. Esta comunidade funciona desde 1996 e ainda tem muitos desafios pela frente. Conseguiu consolidar o instituto IILP, publicar planos de ação importantes ou avançar no processo da ratificação do Acordo Ortográfico em todos os estados-membros. Em 2014, a Guiné Equatorial aderiu à CPLP como estado de pleno direito, a Geórgia, o Japão e a Turquia passaram a ter o estatuto de países observadores. Há muitos outros que têm um enorme interesse na cooperação com a comunidade lusófona. Contudo, há muita gente que detém sobre a CPLP uma opinião bastante crítica. Proclamam que a comunidade não serve para nada, é politicamente fraca, sem direção bem definida ou que não é democrática.

Apesar de todas essas atitudes, trata-se de uma instituição muito importante cujo elemento essencial é a própria língua portuguesa; a língua de Camões: base de negócios, de desenvolvimento e de cultura. Um projeto interessante de que não se fala muito e que faz parte dos estatutos da comunidade é a cidadania comum lusófona. Desta maneira, a CPLP distingue-se de outros conjuntos internacionais como, por exemplo, a francofonia, ou a

anglofonia. Numa perspectiva geral, a CPLP é um espaço geopolítico vasto e cheio de oportunidades ainda desaproveitadas.

Crê-se que em 2015 o número de lusofalantes será acerca de 335 milhões, contra os atuais 224 milhões. Isso refletir-se-á na presença desta língua românica em várias organizações internacionais. Os números que foram mencionados no trabalho serão, certamente, outros.

Nas palavras de Miguel Torga sintetizam-se reflexões sobre a lusofonia e a língua portuguesa:

Porque nós, os povos lusófonos, somos humanamente o sal da terra e poeticamente a superpotência do mundo. (Miguel Torga, Diário)

Seznam použité literatury a zdrojů

- BONDOSO, A. (2013): *Lusofonia e CPLP – Desafios na Globalização «Ângulos e Vértices ou Defeitos & Virtudes» de um Processo Intemporal*. Lisboa, 214 s. ISBN 978-989-8514-67-7
- DOS SANTOS, O. et LOPES FERREIRA, L. (2006): *Os Novos Descobrimentos; Do Império à CPLP: Ensaio sobre História, Política, Economia e Cultura Lusófonas*. Coimbra, 207 s. ISBN 972-40-2866-6
- FERREIRA, V. (1999): À voz do mar. In: *Espaço do Invisível 5*. Lisboa, s. 83-84.
- GAMA, J. P. da (2013): O Fórum de Cooperação Económica e Comercial entre a China e os países de Língua Portuguesa: Fórum de Macau. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, 4(3), s. 20–27
- LOPES, A. J. (2013): Criando a Região Inteligente: O Caso do Português na Comunidade do Desenvolvimento da África Austral (SADC). In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, 4(3), s. 28–40
- OLIVEIRA, G. M. de. (2013): Política Linguística e Internacionalização: A Língua portuguesa no mundo globalizado do século XXI. In: *Trabalhos de Linguística Aplicada*. Campinas, 52(2), s. 409–433
- PINTO, J. F. (2009): *Estratégias da ou para a Lusofonia? O Futuro da Língua Portuguesa*. Lisboa, 223 s. ISBN 978-989-652-012-0
- PINTO, J. F. (2013): Língua Portuguesa: O Ecumenismo como horizonte. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*., 4 (3), s. 8–19
- SECRETARIADO EXECUTIVO DA CPLP. (2008): *Construindo a Comunidade-12 anos Vitalidade e Dinamismo*. Lisboa, 209 s. ISBN 978-2-9529795-2-8
- SECRETARIADO EXECUTIVO DA CPLP. (2014): *18 anos CPLP. Os Desafios do Futuro*. Lisboa, 160 s. ISBN 978-989-97178-8-6
- SPOLSKY, Bernard. (2012): *The Cambridge handbook of language policy*. 1. publ. Cambridge: Cambridge University Press, 738 s. ISBN 978-0-521-19565-2.
- STURZA, E. R. (2013): Políticas linguísticas e políticas educacionais: Os Espaços do Português no MERCOSUL. In: *Platô RIILP. Colóquio Internacional de Luanda: A Língua Portuguesa nas Organizações Internacionais*. Cidade da Praia, 4(3), s. 42–50
- UNITED NATIONS. (2011): *Multilingualism in the United Nations System Organizations: Status of Implementation*. Geneva, 53 s.
- WAIŠOVÁ, Šárka. 2008. Mezinárodní organizace a režimy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7380-109-0.

On-line zdroje

Wikipedia The Free Encyclopedia. [online]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Official_language>.

Hernandezová, Pavla a Karolína Suchá. 2014. „Jazyková politika.“ *Encyklopedie lingvistiky*, ed. Kateřina Prokopová. [online], Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z WWW: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Jazykov%C3%A1_politika>.

Helio Magalhães de Mendonça. *O Brasil e a Criação da CPLP*. [online], s. 11–16 Dostupné z WWW: <<http://dc.itamaraty.gov.br/imagens-e-textos/CPLP-Port-2.pdf>>.

Comunidade dos Países de Língua Portuguesa. *Estatutos da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (com revisões de São Tomé/2001, Brasília/2002, Luanda/2005, Bissau/2006 e Lisboa/2007)*. [online], 12 s. Dostupné z WWW: <[http://www.cplp.org/Files/Filer/Documentos%20Essenciais/Estatutos CPLP REVLIS07.pdf](http://www.cplp.org/Files/Filer/Documentos%20Essenciais/Estatutos_CPLP_REVLIS07.pdf)> .

Carlos Faracao Alberto. *O Legado de Gilvan Müller de Oliveira no IILP*. In: *Folha de São Paulo* [online], Dostupné z WWW: < <https://ventosdalousofonia.wordpress.com/2014/10/18/o-legado-de-gilvan-muller-de-oliveira-no-iilp-carlos-alberto-faraco/> >.

Wikipedie otevřená encyklopedie. [online]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lusotropikalismus>>.

Wikipedie otevřená encyklopedie. [online]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%BD_m%C3%AD%C4%8D_FIFA>

CPLP. *Plano de Ação de Brasília para a Promoção, a Difusão e a Projeção da Língua Portuguesa*. Brasília, s. 1 [online], Dostupné z WWW: <<http://www.cplp.org/Files/Filer/cplp/CMNE/Plano%20de%20A%C3%A7%C3%A3o%20de%20Bras%C3%ADlia.pdf>>.

O Portal Professor de Português Língua Estrangeira PPLE. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ppple.org/o-portal>>.

Revista Platô. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.riilp.org/>>.

Vocabulário Ortográfico Commum. [online]. Dostupné z WWW: <<http://voc.cplp.org/>>

IILP. *Plano de Ação de Lisboa herda vários eixos do Plano de Ação de Brasília*. Cidade da Praia, [online], Dostupné z WWW: <<https://iilp.wordpress.com/2013/11/02/plano-de-acao-de-lisboa-herda-varios-eixos-do-plano-de-acao-de-brasil>>.

CPLP. (2014): *XII Reunião Extraordinária do Conselho de Ministros da Comunidade dos Países de Língua Portuguesa*. Maputo, [online], 23 s. Dostupné z WWW: <[http://www.cplp.org/Files/Billeder/cplp/1-Resol PALis.pdf](http://www.cplp.org/Files/Billeder/cplp/1-Resol_PALis.pdf)>.

CEDEAO. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.ecowas.int/?lang=pt-pt> >.

CEEAC. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.ceeac-eccas.org/index.php/pt/> >.

SADC. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.sadc.int/#> >.

CEN-SAD. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.censad.org/index.php> >.

UA. [online]. Dostupné z WWW: < <http://au.int/> >.

ALADI. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.aladi.org/nsfweb/sitioport/> >.

BID. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.iadb.org/pt/banco-interamericano-de-desenvolvimento,2837.html/> >.

CELAC. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.celac.gob.ve/> >.

CONMEBOL. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.conmebol.com/pt-br> >.

CONSANAT. [online]. Dostupné z WWW: < <http://consanat.com/?lang=pt> >.

CONSUDATLE. [online]. Dostupné z WWW: < <http://consudatle.org/> >.

CONSUR. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.consur.org/> >.

CSV. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.voleysur.org/v2/index.asp> >.

MERCOSUL. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.mercosur.int/innovaportal/v/3760/3/innova.front/institucional> > .

OEA. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.oas.org/pt/default.asp> >.

OEI. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.oei.es/index.php> >.

OTCA. [online]. Dostupné z WWW: < <http://otca.info/portal/index.php?p=index> >.

PATHF. [online]. Dostupné z WWW: < <http://panamhandball.org/pathf/> >.

UNASUL. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.unasursg.org/> >.

EU. [online]. Dostupné z WWW: < http://europa.eu/index_pt.htm >.

FIFA. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.fifa.com/index.html> >.

Seznam použitých symbolů a zkratek

Mezinárodní organizace:

ALADI	Associação Latino-Americana de Integração <u>Latinskoamerické integrační sdružení</u>
BID	Banco Interamericano de Desenvolvimento <u>Interamerická rozvojová banka</u>
CEDEAO	Comunidade Económica dos Estados da África Occidental <u>Hospodářské společenství západoafrických států</u>
CEEAC	Comunidade Económica dos Estados da África Central <u>Hospodářské společenství středoafriických států</u>
CELAC	Comunidade de Estados Latino-Americanos e Caribenhos <u>Společenství latinskoamerických a karibských států</u>
CEN-SAD	Comunidade dos Estados do Sahel-Saara <u>Společenství sahelských a saharských států</u>
CONMEBOL	Confederação Sul-Americana de Futebol <u>Jihoamerická fotbalová konfederace</u>
CONSANAT	Confederação Sul-Americana de Natação <u>Jihoamerická plavecká konfederace</u>
CONSUDATLE	Confederação Sul-Americana de Atletismo <u>Jihoamerická atletická konfederace</u>
CONSUR	Confederação Sul-Americana de Rêguebi <u>Jihoamerická ragby konfederace</u>
CPLP	Comunidade dos Países de Língua Portuguesa <u>Společenství portugalsky mluvících zemí</u>
CSV	Confederação Sul-Americana de Voleibol <u>Jihoamerická volejbalová konfederace</u>
FIFA	Federação Internacional de Futebol Associado <u>Mezinárodní fotbalová asociace</u>
MERCOSUL	Mercado Comum do Sul <u>Společný trh jihu</u>
OEA	Organização dos Estados Americanos

	<u>Organizace amerických států</u>
OEI	Organização dos Estados Ibero-Americanos
	<u>Organizace iberoamerických států</u>
OTCA	Organização do Tratado de Cooperação Amazônica
	<u>Organizace smlouvy amazonské spolupráce</u>
PATHF	Federação Pan-Americana de Handebol
	<u>Panamerická federace házené</u>
SADC	Comunidade para o Desenvolvimento da África Austral
	<u>Jihoafrické rozvojové společenství</u>
UA	União Africana
	<u>Africká unie</u>
UE	União Europeia
	<u>Evropská unie</u>
UNASUL	União de Nações Sul-Americanas
	<u>Unie jihoamerických národů</u>
OSN a agentury	
ECLAC	Comissão Económica para a América Latina e o Caribe
	<u>Hospodářská komise pro Latinskou Ameriku a Karibik</u>
ILO	Organização Internacional do Trabalho / OIT
	<u>Mezinárodní organizace práce</u>
UNDP	Programa das Nações Unidas para o Desenvolvimento / PNUD
	<u>Rozvojový program OSN</u>
UNECA	Comissão Económica das Nações Unidas para a África / CEA
	<u>Africká hospodářská komise OSN</u>
UNESCO	Organização das Nações Unidas para a Educação, a Ciência e a Cultura
	<u>Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu</u>
UNICEF	Fundo das Nações Unidas para a Infância
	<u>Dětský fond OSN</u>
WIPO	Organização Mundial da Propriedade Intelectual / OMPI
	<u>Světová organizace duševního vlastnictví</u>
WHO	Organização Mundial da Saúde / OMS
	<u>Světová zdravotnická organizace</u>

Přílohy

- I. CPLP a jeho složení (základní informace)**
 - členské státy**
 - přidružení pozorovatelé**
 - schéma orgánů**
- II. Mezinárodní organizace**
 - přehled**
 - portugalština ve světě**

I. CPLP a jeho složení (základní informace)

Sídlo CPLP: Palác Conde de Panafiel, Lisabon

Obrázek č.I

Znak a knihovna CPLP:

Obrázek č.II

Členské státy (9 států)

ANGOLA

Hlavní město: Luanda

Státní zřízení: republika

Měna: kwanza (Kz)

Počet obyvatel: 24 383 301 (z roku 2014)

Rozloha: 1 246 700 km²

Ostatní důležitá města: Huambo, Lobito, Cabinda, Benguela, Lubango, Malange

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština, mluví se i jinými jazyky, především umbundo, kimbundo, kikongo a tchokwé

BRAZÍLIE

Hlavní město: Brasília

Státní zřízení: federativní prezidentská republika

Měna: real (BRL)

Počet obyvatel: 202 768 562 (z roku 2014)

Rozloha: 8 515 767 km²

Ostatní důležitá města: São Paulo, Rio de Janeiro, Salvador, Belo Horizonte, Fortaleza, Curitiba, Recife, Manaus, Porto Alegre a Belém

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština

GUINEA-BISSAU

Hlavní město: Bissau

Státní zřízení: polo-prezidentská republika

Měna: západoafrický frank CFA (XOF)

Počet obyvatel: 1 647 000 (z roku 2010)

Rozloha: 36 125 km²

Ostatní důležitá města: Bafatá, Gabú, Mansôa, Catió, Cantchungo, Farim

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština, lokálně se užívá guinejská kreolština, mandjaco, mandinga a jiné

KAPVERDY

Hlavní město: Praia

Státní zřízení: polo-prezidentská republika

Měna: kapverdské escudo (CVE)

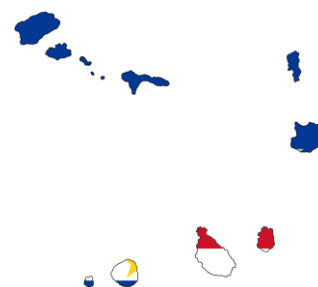
Počet obyvatel: 512 096 (z roku 2013)

Rozloha: 4 033 km²

Ostatní důležitá města: Mindelo, Assomada, S. Filipe

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština, lokálně se užívá kapverdská kreolština

MOSAMBIK

Hlavní město: Maputo

Státní zřízení: prezidentská republika

Měna: mosambický metical (MZN)

Počet obyvatel: 23 929 708 (z roku 2011)

Rozloha: 801 590 km²

Ostatní důležitá města: Beira, Nampula, Chimoio, Nacala-Porto, Quelimane, Tete, Xai-Xai, Pemba, Inhambane

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština, je zde početné množství národních jazyků jako je lomué, makondé, shona, tsonga a chicheua

PORTUGALSKO

Hlavní město: Lisabon

Státní zřízení: parlamentní republika

Měna: euro € (EUR)

Počet obyvatel: 10 427 301 (z roku 2014)

Rozloha: 92 212 km²

Ostatní důležitá města: Aveiro, Braga, Coimbra, Évora, Faro, Funchal (Madeira), Ponta Delgada (Azory), Porto, Setúbal

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština

ROVNÍKOVÁ GUINEA

Hlavní město: Malabo

Státní zřízení: polo-prezidentská republika

Měna: středoafrický frank CFA (XAF)

Počet obyvatel: 1 622 000 (*z roku 2012*)

Rozloha: 28 050 km²

Ostatní důležitá města: Bata

Datum připojení k CPLP: 2014

Úřední jazyk: úředními jazyky jsou španělština, francouzština a portugalština

(portugalština byla ustanovena jako oficiální jazyk v roce 2011, jedna z podmínek pro přijetí do CPLP)

SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV

Hlavní město: São Tomé

Státní zřízení: polo-prezidentská republika

Měna: dobra (STD)

Počet obyvatel: 192 993 (*z roku 2013*)

Rozloha: 1 001 km²

Ostatní důležitá města: Santo António, Santa Cruz, Neves

Datum připojení k CPLP: 1996

Úřední jazyk: úředním jazykem je portugalština, lokálně se užívá kreolština

VÝCHODNÍ TIMOR

Hlavní město: Díli

Státní zřízení: polo-prezidentská republika

Měna: americký dolar (USD)

Počet obyvatel: 1 172 390 (*z roku 2013*)

Rozloha: 15 007 km²

Ostatní důležitá města: Baucau, Manatuto, Alieu, Liquiçá

Datum připojení k CPLP: 2002

Úřední jazyk: úředními jazyky jsou portugalština a tétum

Přidružení pozorovatelé (Observadores Asociados) – 6 členů

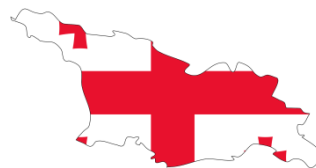
GRUZIE

Hlavní město: Tbilisi

Důvod připojení k CPLP: ekonomický, kulturní a politický potenciál CPLP

Datum podání statutu pozorovatele: 2012

Připojení: 2014

JAPONSKO

Hlavní město: Tokio

Důvod připojení k CPLP: ekonomický, kulturní a politický potenciál CPLP; Portugalsko mělo velice silné historické vazby s Japonskem v XVI. a XVII. století; dnešní Japonsko má rovněž silné vazby s Brazílií prostřednictvím brazilských Japonců tam žijících

Datum podání statutu pozorovatele: 2014 (při návštěvě japonského premiéra v Portugalsku)

Připojení: 2014

MAURICIUS

Hlavní město: Port Luis

Důvod připojení k CPLP: silné vazby se sousedním Mosambikem, Portugalci jako první Evropané připluli na Mauricius

Datum podání statutu pozorovatele: 2006

Připojení: 2006

NAMIBIE

Hlavní město: Windhoek

Důvod připojení k CPLP: jižní sused Angoly, relativně vysoký počet mluvčích portugalštiny (4-5% z celkové populace)

Datum podání statutu pozorovatele: 2012

Připojení: 2014

SENEGAL

Hlavní město: Dakar

Důvod připojení k CPLP: historické a kulturní vazby na senegalskou provincii Casamance, která v koloniální době byla jistý čas pod portugalskou správou; hovoří se zde kreolštinou podobnou té kapverdské

Datum podání statutu pozorovatele: 2008

Připojení: 2008

TURECKO

Hlavní město: Ankara

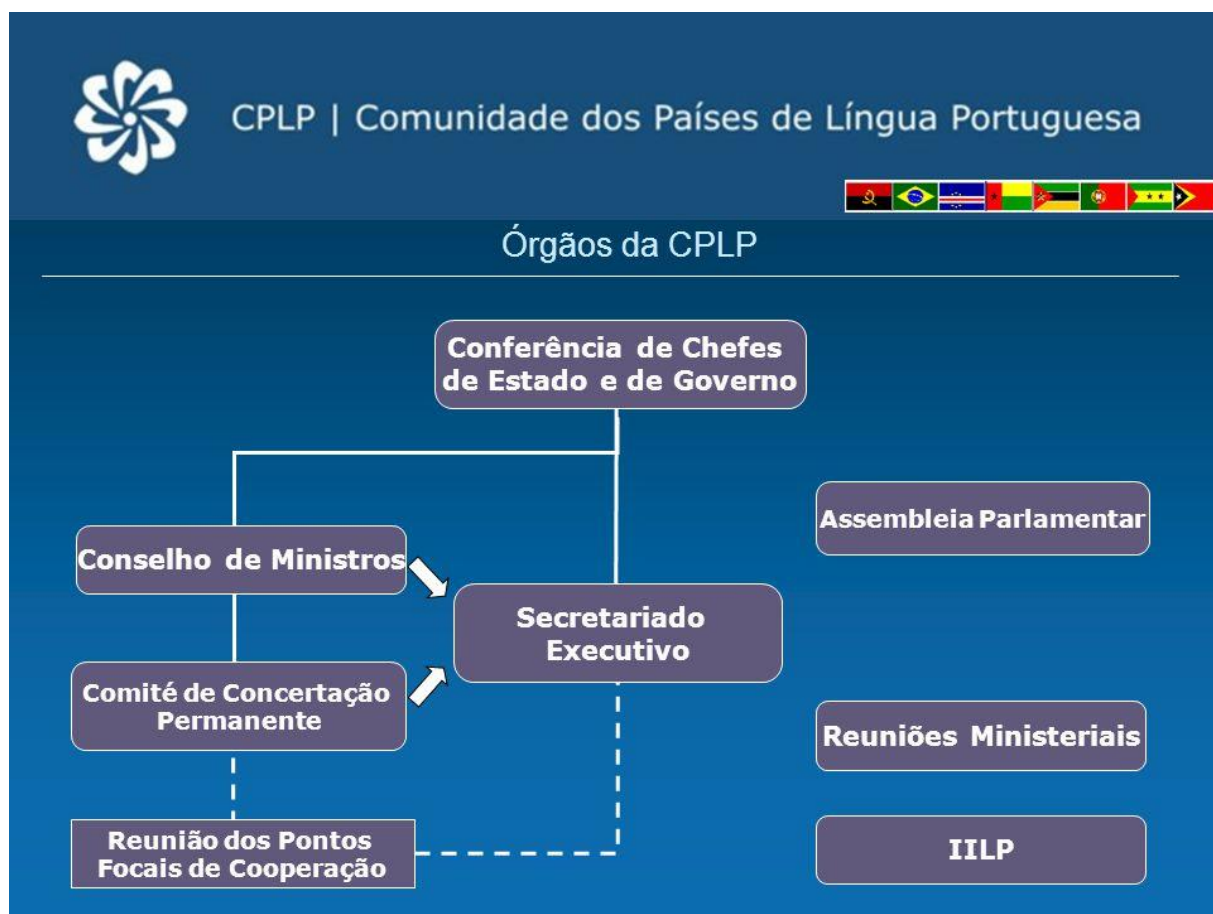
Důvod připojení k CPLP: ekonomický, kulturní a politický potenciál CPLP

Datum podání statutu pozorovatele: 2014

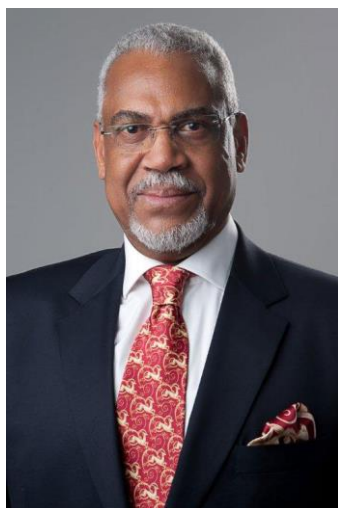

..

Schéma orgánů CPLP:

Obrázek č.III viz kapitola 2.3.

Obrázek č. IV Murade Murargy
(výkonný tajemník CPLP, 2012-)

II. Mezinárodní organizace

Přehled:

Obrázek č. V. V Začlenění ekonomických organizací a zemí CPLP

<i>NOME DA ORGANIZAÇÃO</i>	<i>SIGLA</i>
1. Organização do Tratado de Cooperação Amazônica	OTCA
2. Associação Latino-Americana de Integração	ALADI
3. União Africana	UA
4. Comunidade de Estados Latino-Americanos e Caribenhos	CELAC
5. Comunidade dos Estados do Sahel-Saara	CEN-SAD
6. Confederação Sul-Americana de Futebol	CONMEBOL
7. Confederação Sul-Americana de Natação	CONSANAT
8. Confederação Sul-Americana de Atletismo	CONSUDATLE
9. Confederação Sul-Americana de Rêguebi	CONSUR
10. Confederação Sul-Americana de Voleibol	CSV
11. Comunidade Económica dos Estados da África Central	CEEAC
12. Comunidade Económica dos Estados da África Ocidental	CEDEAO
13. União Europeia	UE
14. Federação Internacional de Futebol Associado	FIFA
15. Banco Interamericano de Desenvolvimento	BID
16. Mercado Comum do Sul	MERCOSUL
17. Organização dos Estados Americanos	OEA

18. Organização dos Estados Ibero-Americanos	OEI
19. Federação Pan-Americana de Handebol	PATHF
20. Comunidade para o Desenvolvimento da África Austral	SADC
21. União de Nações Sul-Americanas	UNASUL

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

FIFA

For the Game. For the World.

15. **Banco Interamericano de Desenvolvimento**

16.

17.

18.

19.

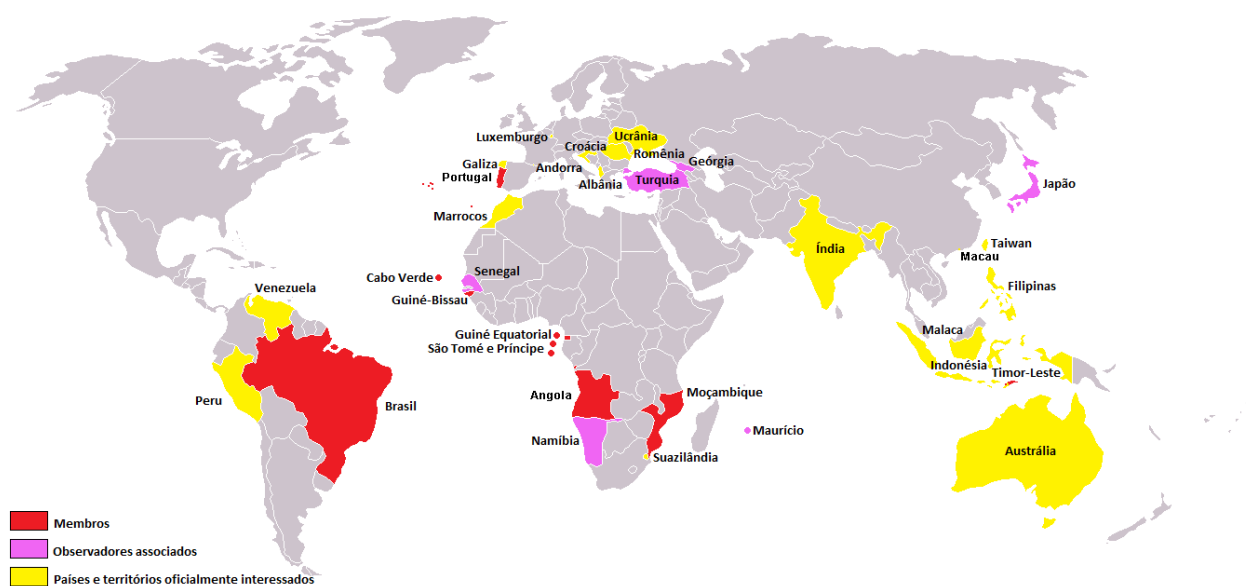
20.

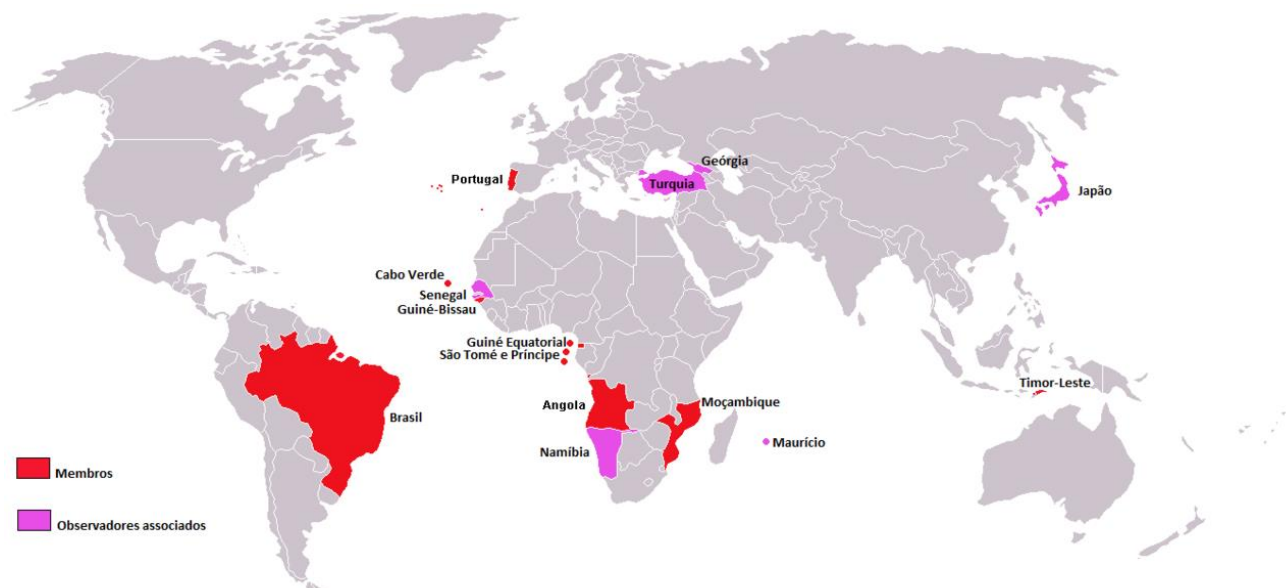
21.

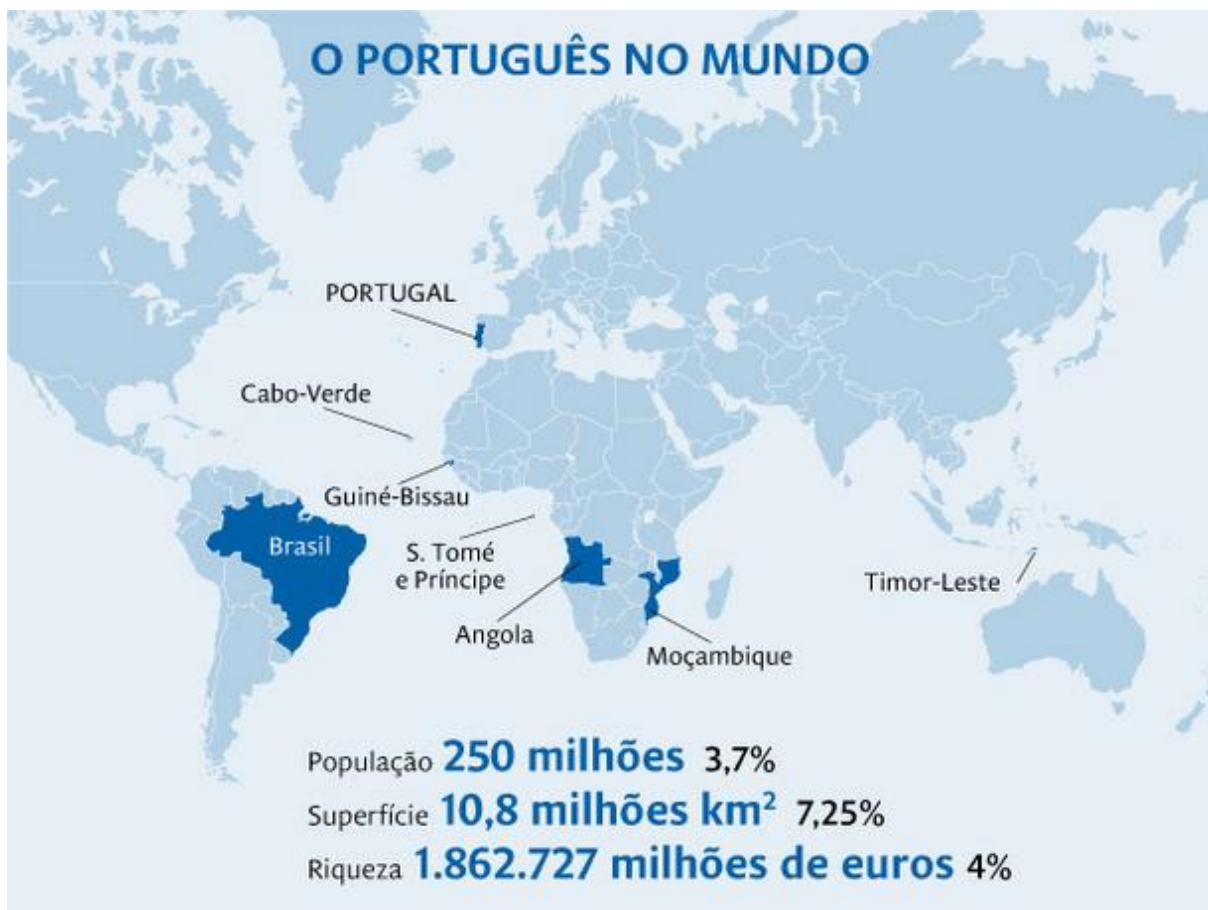
Portugalština ve světě:

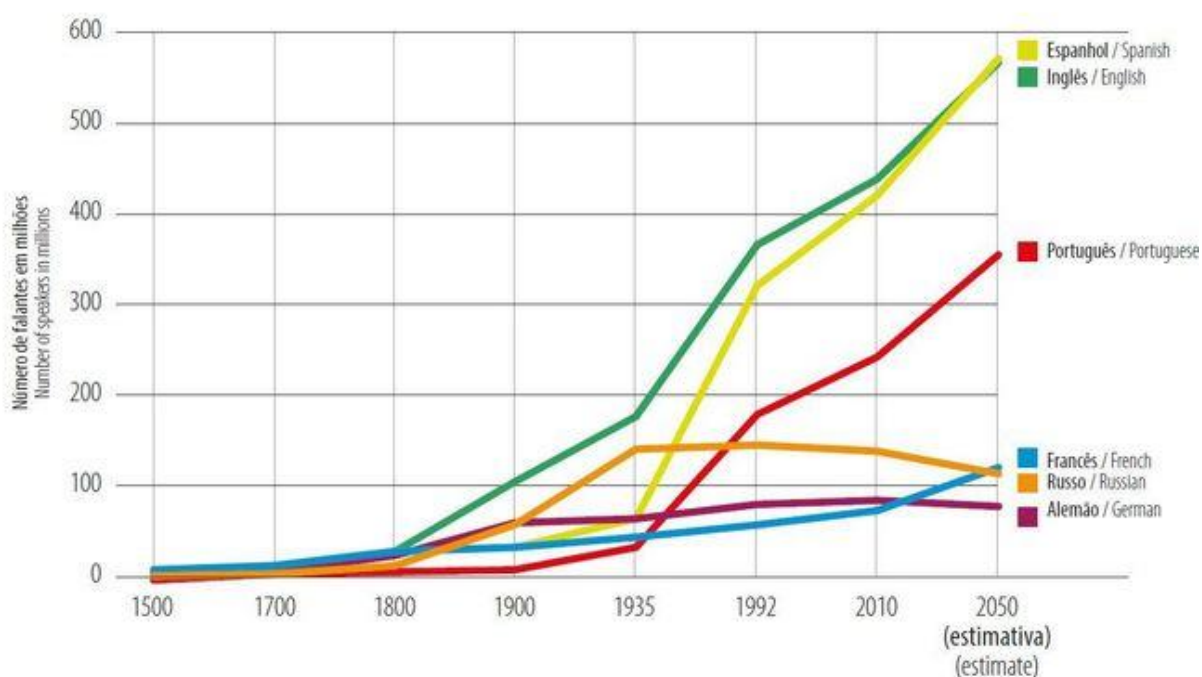
Obrázek č.VI červená barva-členské země CPLP; fialová barva-přidružení

Obrázek č.VII červená barva-členské země CPLP; fialová barva-přidružení pozorovatelé

Obrázek č.VIII Mapa s detaily o portugalsky mluvících zemí (počet obyvatel, rozloha, bohatství)

Obrázek č.IX Projekce vývoje nejvíce používaných evropských jazyků ve světě v roce 2050, portugalština je na třetím místě před francouzštinou, ruštinou a němčinou

ZDROJE, [online] DOSTUPNÉ Z WWW:< >

I. Obrázek č.I

<http://cdn.olhares.pt/client/files/foto/big/21/218589.jpg>

Obrázek č.II

<https://ventosdalusofonia.files.wordpress.com/2013/12/1ac-biblioteca-cplp-sala1.png?w=650&h=287>

Angola

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Angola_flag_map.png

Brazílie

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/be/Mapa_do_Brasil_com_a_Bandeira_Nacional.png

Guinea-Bissau

http://2.bp.blogspot.com/-Q3ucEq_jT4A/Ujr96Exjx5I/AAAAAAAAAJa8/2txhtScO5xQ/s1600/GB.png

Kapverdy

http://mapsof.net/uploads/static-maps/flag_map_of_cape_verde.png

Mosambik

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Mozambique_flag_map.png

Portugalsko

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ac/UEFA-Euro-2004-flag-map.png/290px-UEFA-Euro-2004-flag-map.png>

Rovníková Guinea

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Equatorial_Guinea_flag_map.png

Svatý Tomáš a Princův ostrov

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Sao_Tome_and_Principe_flag_map.png

Východní Timor

http://mapsof.net/uploads/static-maps/East_Timor_flag_map.png

Gruzie

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Georgia_flag_map.png

Japonsko

<http://www.moovingdesigns.com/vector/wp-content/uploads/2012/01/japanmap.png>

Mauricius

<http://www.mauritiusisland.co/images/XX69.png>

Namibie

http://flagartist.com/flag_map/flag_map_of_namibia-5555px.png

Senegal

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Senegal_flag_map.png

Turecko

http://mapsof.net/uploads/static-maps/Turkey_flag_map.png

Obrázek č.III

http://images.slideplayer.com.br/8/2442049/slides/slide_6.jpg

Obrázek č.IV

<http://www.cplp.org/id-2803.aspx>

II.

Obrázek č. V

<http://www.cecplp.org/uploads/2/7/2/1/27218001/5475052.jpg?579>

- 1 <http://image.slidesharecdn.com/isagsotca-130111094104-phpapp01/95/a-sade-na-nova-agenda-estrategica-da-otca-1-638.jpg?cb=1357920212>
- 2 <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cf/ALADI.jpg>
- 3 <https://i.ytimg.com/vi/May19Z4Bz60/maxresdefault.jpg>
- 4 <http://importantcool.com/wp-content/uploads/2015/02/CELAC.jpg>
- 5 <http://www.peaceau.org/images/CEN-SADlogo.gif>
- 6 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/1/1b/CONMEBOL_logo.svg
- 7 <http://www.notinat.com.es/images/noticias/Image/2006-02/Sudamericanos2006.jpg>
- 8 <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/d2/Consudatle.gif>
- 9 http://1.bp.blogspot.com/-AW8vLWZP_kI/TkSTSYW9j8I/AAAAAAAAAtM/n3-6brTGFeQ/s320/logo_consor.jpg
- 10 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/d2/Cbv_logo.png
- 11 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/67/ECCAS_logo.gif
- 12 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/8/8e/ECOWAS_Flag.png
- 13 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b7/Flag_of_Europe.svg
- 14 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/FIFA_Logo_%282010%29.svg
- 15 http://www10.iadb.org/intal/cartamensual/Resources/Images/rootMasterPage/p/t/IDBLogo_pt.gif
- 16 <http://www.mercosur.int/innovaportal/file/5398/1/logomercosul-principal.jpg>
- 17 <http://global.org.br/wp-content/uploads/2010/07/oea.jpg>
- 18 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/25/Logo_of_the_Organization_of_Ibero-American_States.svg
- 19 <http://www.ihf.info/FederationsLogo/PATHF.jpg>
- 20 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Flag_of_SADC.svg
- 21 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d9/Flag_of_UNASUR.svg

Obrázek č. VI

http://pt.wikipedia.org/wiki/Comunidade_dos_Pa%C3%ADses_de_L%C3%ADngua_Portuguesa#/media/File:Cplp2014map4.png

Obrázek č. VII

http://pt.wikipedia.org/wiki/Comunidade_dos_Pa%C3%ADses_de_L%C3%ADngua_Portuguesa#/media/File:Cplp2014atualizadomap2.png

Obrázek č. VIII

<http://expresso.sapo.pt/parlamento-europeu-abre-exposicao-sobre-lingua-portuguesa=f856527>

Obrázek č. IX

<http://expresso.sapo.pt/parlamento-europeu-abre-exposicao-sobre-lingua-portuguesa=f856527>